

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

АДЫГЕИР анахь дэгъухэм ащыщ

Урысые Федерацием региональнэ хэхъоныгъэхэмкIэ иминистрэу Виктор Басаргиним тыгъуасэ видеоконференцие зэхичгъагъ. УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым унашбоу ышIыгъэм диштэу Хэгъэгу зэошхом иветеранхэу тикъэралыгъо исхэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэным епхыгъэ Иофыгъохэр субьектхэм зэрагъэцакIэрэм ар фэгъэхыгъагъ. Иофхъабзэм хэлэжъагъ Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIушынэ Аслъан.

УФ-м и Президент пшэрылэу кыгъэуцугъэхэр зэшIохыгъэнхэм пае мы аужырэ тхьамафэхэм субьектхэм Иофышхо зэрашIагъэр Виктор Басаргиним пэублэм кышIуагъ. 2005-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 1-м ехулIэу чэзыум хэуцогъэ ветеранхэм яфэло-фашIэхэр зэшIохыгъэнхэм пае шьолырыхэм сомэ миллиард 34-м еху федеральнэ гупчэм афитIушчыгъ. Къэра-

лыгъом ипашэ иунашбокIэ федеральнэ законэу «Ветеранхэм афэгъэхыгъ» зыфиорэм зэхьокIыныгъэхэр фашIыгъэх. 2005-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 1-м ехулIэу чэзыум хэуцогъэ ветеранхэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэныр ащ кыделъытэ. 2005-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 1-м ехулIэу чэзыум хэуцогъэ ветеранхэм япхыгъэ Иофыгъохэр Урысыем исубьект 46-мэ ащызэшIуахыгъах.

Мы лъэныкъомкIэ анахь дэгъоу Иоф зышIагъэхэм Адыгеир ащыщэу Виктор Басаргиним кыгъээнфагъ, АР-м и Правительство зыпшэрылхэр зэригъэцэкагъэм осэшхо кыфишIыгъ.

ТхьакIушынэ Аслъан кызызриуагъэмкIэ, УФ-м и Президент унашбоу ышIыгъэр апэу зыгъэцэкагъэ шьолырыхэм Адыгеир ащыщ, 2005-рэ ильэсым гъэтхэпэм и 1-м ехулIэу чэзыум хэуцогъэ ветеран нэбгырэ 46-мэ псэупIэхэр арагъэгъотыгъэх. Нэужым чэзыум хэуцогъэ ветера-

ни 168-мэ ядокументхэм джырэ лъэхъан Иоф адашIэ, ахэм ащыщэу 32-мэ зэтыгъо хурэ ахыщэ ИпыIэгъу зэраратыштыр кызышIорэ тхыгъэхэр афагъэхыгъэх. Мы купым кыхиубытхэрэм псэупIэхэр ягъэгъотыгъэным пае федеральнэ гупчэм сомэ миллион 53-м еху республикэм кыфитIушчыгъ, ау Иофыгъохэр зэкIэ зэшIохыгъэнхэм пае джыри сомэ миллион 45-рэ ищыкIэгъэшт. А мылкур Адыгеим кыIэклэхъаным пае АР-м и Правительствэ федеральнэ гупчэм зыфигъэзагъ.

Чэзыум хэуцогъэ ветеран нэбгыри 168-мэ япчъагъэ джыри хэхъон зэрилгъэхыгъэр ТхьакIушынэ Аслъан кыхигъэщыцэ, ахэм псэупIэхэр арагъэгъотыгъэхэмкIэ ИпыIэгъу зэрафэхъуштыр, тимамырыгъэ фэбнагъэхэм кытефэрэр зэкIэ афыцэшIохыгъэным анаIэ зэрэтырагъэтыштыр кыIуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Цыфхэр регъэблагъэх

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу М.Къ. Къумпылым 2010-рэ ильэсым мэлыльфэгъум и 26-м сыхьа-тыр 11.00-м цыфхэр ашгъэхэклэ зыгъэгумэкIырэ Иофыгъохэм япхыгъэу регъэблагъэх.

ЧыпIэу зэлукIэгъур зыдэщыIэщтыр: къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 199-р.

Телефонхэу шгузытеоштыр: 52-17-98, 52-19-03.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Ильэсыбэ хуэгъу поэзием ытэныкъокIэ творческэ ИофшIэныр зэригъэцакIэрэм, Пшызэ шьолыгъэррэ Урысыемрэ яхудожественнэ литературэ ихэхъоныгъэ, Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ зэпхыныгъэхэм язэгъэушъомбгъун ышгъэхэклэ илахышхо зэрахишIыхьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхыль фагъэшъошагъ **Зиновьев Николай Александр ыкъом**, Урысыем итхакIохэм я Союз и Правление исекретарь.

Ильэсыбэ хуэгъу шIуагъэ кытэу Иоф зэришIэрэм, Адыгэ Республикэм къэбар жъугъэмкIэ иамалхэм яхэхъоныгъэ илахышхо зэрэхишIыхьэрэм ыкIи IэпIэсэныгъэ ин хэлъэу Иоф зэригъэцакIэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытху тхыль фагъэшъошагъ **Кыкы Аслъан Хъазэртал ыкъом**, Шэуджэн район гъэзетэу «Зарям» иредактор шгъаIэ.

Адыгэ Республикэм и Президент иунашъу

**Адыгэ Республикэм
ицIыф псэупIэхэр
зэтегъэпсыхьэгъэнхэм
ыкIи укъэбзыгъэнхэм
апае шэмбэт шыхьаф
зэхэщэгъэным
фэгъэхыгъ**

Адыгэ Республикэм ицIыф псэупIэхэр зэтегъэпсыхьэгъэнхэм ыкIи укъэбзыгъэнхэм пае:

1. Игъоу афэлэгъугъэнэу:
1) чыпIэ зыгъэфорышIэжыным иорганхэм:

а) 2010-рэ ильэсым мэлыль-фэгъум и 24-р шэмбэт шыхьафэу зэрэщытыгъэмкIэ макъэ арагъэлунэу;

б) шэмбэтым изыфэгъэхъа-зырын зэхэщэнэу;

2) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ иорганхэр, гъэцэклэкло хабзэм ифедеральнэ органхэм ячIыпIэ органхэр, организациехэр шэмбэт шыхьафым хэлэжъэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм лъэпкъ ИофхэмкIэ, Iэклыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет шэмбэт шыхьафыр зэрэклорэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр къэбар жъугъэм иамалхэм кыхаригъэутынхэу.

**Адыгэ Республикэм
и Президентэу
ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан**
къ. Мыекъуапэ,
мэлыльфэгъум и 19,
2010-рэ ильэс
N 47

**Ресторанэу «Мэздах»
зыфиорэм екIурэ дэ-
клояплэм илэгъо-блэгъурэ
водоканалым исэмэгъу
нэпкърэ укъэбзы-
гъэнхэм тегъэпсыхьэгъэ
шыхьафыр мэлыль-
фэгъум и 17-м партиеу
«Яблоко» зыфиорэм и
Адыгэ регион къутамэ,
футбол клубэу «Чы-
гушъхъ» зыфиорэм ыкIи
Мыекъуапэ кушъхьэф-
чэ спортымкIэ и Союз
зэхэщэгъагъ. Нэбгырэ
30-м еху а шыхьафым
хэлэжъагъ. Партиеу
«Яблоко» зыфиорэм
ирегион къутамэ ипашэу
**А. М. ХьапакIэм кы-
зэрэсиуагъэмкIэ, Уры-
сыем иэколог цIэрылоу,
академикэу Алексей
Яблоковым ар фэгъэ-
хыгъагъ.****

Шыхьафыр пчэдыжыым сыхьатыр 10-м рагъэжъэнэу щытыгъ. А пIалъэр къэмысызэ шыхьаф зышашыштыр чыпIэм сызы-лохьэм, Григорьева Лидие Иван ыпхъум ипхьорэлъфитлоу ильэ-сих зыныбжъ Вероникэрэ ильэ-сибл зыныбжъ Виолеттерэ игъу-сэхэу скверым сачыIуагъ. Пчэдыжыыр ошIугъэ, зызэрагъэ-псэфырэр зэзгъашIэ сшIонгъоу упчIэ заулэ ахэм ястыгъ.

— Скверым кIэлэцIыкIухэр къэпщэнкIэ оукIытэ, — къэтхъау-сыхагъ Лидия Иван ыпхъур. — ТхьамафэкIэ узэкIэIэбжыымэ, колледжхэм ащеджэхэрэм, студентхэм машинэ из хэклэ мыщ Iуащыгъагъ. Мафэ къэс тэ мы скверым тыкъэкIо. Ар заукъэ-бзым итеплъэ дахэ хуэгъагъэ. Ау бэрэ аущтэу ыкIудынгъэп. Непэ

Шыхьаф яIагъ

олъэгъу хэклыр ащ дизы зэрэ-хъужыгъэр.

«Пшысэхэм я Гъэхъунэ» щыIэгъэ нымрэ ащ игъусэгъэ ыпхъуитIурэ етIанэ зафэгъэзагъ.

— ТичIыопс изытет джыдэдэм дэхэ дэд. Ау гукъаор «Пшысэ-

хэм я Гъэхъунэ» хьажэ-быжыым зэрэзэлъышIагъэр ары. Ильэситф фэдиз хуэгъэ тэ мы гъэхъунэм тызыкIорэр. ЫпэкIэ ащ къэгъа-гъэхэр изыгъэмэ, джыдэдэм ите-плъэ гур егъэкIоды: чIыр авто-мобиль цэрэхъхэм аубагъ, чIы-

гур рагъэжыкIыгъ, къэгъагъи, уци ащ кышчыкIыжхэрэп. Сы-да ащ фэдэу цыфыр хьэкIэ-къо-кIагъэкIэ чIыопсым зыкIыдзэ-клорэр? Автотранспортыр сыда гъэхъунэм зыкIырагъахьэрэр? Гъэхъунэм екIурэ гъогум шлаг-баум тырагъэуцон фаеу сэлъы-тэ, армырмэ ильэситф горэкIэ гъэхъунэм иэкологие лъэшэу

(ИкIэух я 2-рэ н. ит).

Шыхъаф ялагъ

(Апэрэ нэклубгом кышцежъ).

Зэлагъэхъан альэкышты, — кырилолагъ шлошлэу илэр сызыдэгущылагъэ бзылфэгъэм. — ПкIэ лъатызэ е экологхэм яобшество яконтрамаркэклэ ащ дэхъанхэ фитхэу тэжыугъэшлы. Мы Ioфыгъор зыгорэуштыгъэ зэшлотхын фае. Шыхъафхэр зэрэзэхашэрэр дэгъу, ау ахэм шлуагъэу кыафаклорэр бэп. Сыд фэдизрэ хэкIхэр тыугъоигъэхэкли, ахэр кызгъэнэштхэр джыри кыкыокIыштыгъ.

Гу тешыхыи, ресторанэу «Мэздахэм» екIурэ лъоим сыдэкуаеу зесэгъажьэм, ышхъагъэр лъэоянэхэм санэмысэу сыкызэтеуцон фаеу хъугъэ. Нахъ чыжъэу удэкIоежышлуэу шытыгъэп. Ащ сыкыхыжызэ, гъэзетеджэ горэм, джыдэдэм пенсием шыIэм, къэбарэу кысфилотэгъагъэр сыгу кыкыжыгъэ. ЫпэкIэ ныбжыкIэхэр мыщ бэу шызэрэуштыгъэх, шызэлукIэштыгъэх.

— Сигъунэгъу шъэожьыем кыдеджэрэ пшгъэшъэжыгъе горэ ыгу рыхыгъагъэти, еджаплэм кычIэкIыхэ зэхъум пчыхъэзэхыхэу ялагъэм ыгу зэрэрихырэр шырилуагъ. Адрэ пшгъашъэм «СыпIыгъэу лъоим узыдэчъаекIэ, угу сызэрэрихырэр нафэ кысфэхъуштыгъ» кыриложыгъагъ.

Зэрэджаплэу зэрэщытэу пломи хъунэу клалэм илуагъэ ыгъэцэклэжыгъагъ. ИлэситIу зытешлэм ахэм джэгъу ашыгъэ ыкли ЗАГС ужым мы чыплэм къэклогъагъэх. Джащ фэдэу къэбар дахэ мы лъоим пылгъ. Ащ фэдэ къэбар мымакIэу зэрэщыIэм сицыхъэ телъ. Адэ джысыдым шыщ хъугъа ар? Къалэм илэшхъэтетхэм мы лъоир агъэцэклэжымэ, ныбжыкIэхэм нахъ яклопIэ чыплэхэм ар ахагъахъэмэ сыд фэлуагъа?

Лидия Сергей ыпхъум сызидэгущылагъэм ыуж илэс фэдиз тешIэжыгъэ, ау лъоим изытет зи зэхокIыгъэ фэхъугъэп. Нахъ дэй мыхъугъэмэ, нахышлу хъугъэп. Зызгъэпсэ-

фыхэрэм садэгущыIэфэ Ioф-тхъабзэу «ТикIалэ нахъ къабзэ, нахъ дахэ тшIын» зыфилорэм изэхэщэн клэщакIо фэхъугъэхэм ащыщэу химчисткэу «Феникс» зыфилорэм иIoфышIэу Ольга Кокаревар, профессиональнэ лицееу N 1-м истуденткэхэу Надежда Дарюшинамрэ Виктория Бирюкрэ кылухъагъэх. Шыхъафым изэхэщэн фэгъэзагъэхэм ащ хэлэжъэштхэм апае Iалгъэхэр, хэкIхэр зэралъхашт дзыохэр ыкли гъомы-

лэпхъэ тIэкIу-шъокIухэр агъэхъазырыгъэхагъэх.

КIэлэцIыкIу-ныбжыкIэ туризмэм игупчэ иинструкторэу, топографиемкIэ тхылъ заулэ зытхыгъэ Еутых Заурбый Алеут ыкъори шыхъафым хэлэжъагъ.

— Мы скверым кышцежъэ турист маршрутыбэхэр, ахэр «Пшысэхэм я Гъэхъунэрэ» гъэхъунэ Джащомрэ апхырэкIых, — кысфилотагъ Заурбый Алеут ыкъом. — КIалэхэр сигъусэхэу шыхъафхэм бэрэ тахэлажъэ, хэкIхэр тэугъои, тизэнэкъокIухэмрэ титренировкэхэмрэ чыплэ къабзэхэм ащызэхэщэнэм фэшI. Сыда зыхэр чыопсым ащ фэдэу дэу зыкIыдзэкIохэрэр, зыдэщысыгъэхэ, машIо зыщашыгъэ чыплэхэр зыкламыукъэбзыжыгъэхэрэр, хэкIхэр кызыклагъанэхэрэр, адрэхэм агу кыафимыдэу шыхъафхэр зыкIызэхашэрэр, чыплэхэр зыклаукъэбзырэр? Мы Ioфыгъор зэшIопхын плэкIыштыгъэп нытыхэм, клэцIыкIу IыгыпIэхэм ащылажъэхэрэм, кIэлэгъаджэхэм адэжэ Ioфыр кышцетымыгъажъэу. Сыда плэмэ ицIыкIугъом щегъэжъагъэу сабыир чыопсым фэсакъэу едгъэсэн, шлу едгъэлэгъун фае. Шыхъафым хэлэжъэхэрэр тэрэзэу зэрэклохэрэм сицыхъэ телъ, ежэ дунаи-

ри кытфэгъуспэгъ, ошхылэ мафэхэм ауж шэмбэт мафэр ошлу хъугъэ.

Шыхъафым хэлэжъагъэхэм хэкIхэр итэкIупIэм арагъэшагъэх, «Пшысэхэм я Гъэхъунэрэ» скверымрэ чыопсым дэклэжыхэрэм фэдэу зэраукъэбзыгъэхэр кыахэщэу кытIугушIохэ фэдэу кытшыхъугъ. Ау арэуштыгъ бэрэ шытышты шлуау?

Валерия ЛОМЕШИНА.

Баскетбол. Апшээрэ купыр

Дышъэ медальхэр орэшIэтых

Адыгэ Республикэм шытхъур кыфэзыхырэмэ ащыщых тиспортсменхэр. Мыекъопэ баскетбол командэу «Динамэм» Урысыем изэнэкъокIухэу апшээрэ купым шыкIохэрэм апэрэ чыплэр кыащыдихыгъ.

Мыекъопэ «Динамэм» итренер шхъалэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Андрей Синель-

никовыр тибаскетболистхэм афэраз. Воронеж, Нижний Тагил, Маркс, нэмыкI кьалэхэм

якомандэхэр арых апэрэ чыплэр зыхын зыгъэкIыштыгъэу зэхэщакIохэм алъытэщтыгъэр. «Динамэм» шысэ тепхынэу ешIэкIэ дахэ кыгъэлэгъуагъ, тиспортсменхэм дышъэ медальхэр кыафэгъэшъошагъэх. Нижний Тагил, Маркс якомандэхэм, нэмыкIэхэм Адыгеим испортсменхэр атеклауагъэх, суперлигэу «Б»-м щешIэнхэу фытыныгъэ кыдахыгъ.

«Динамэм» тыфэгущIо, гъэхъагъэхэм ахигъэхъонэу тыфэлъало, идышъэ медальхэр орэшIэтых!

Сурэтым итхэр: шысхэр — Хъакъунэ Руслан, Алексей Пепеляевыр, Тыу Георгий, Артем Гапошиныр, Сергей Барсуковыр. Шытхэр — Илья Хмара, Александр Степановыр, Сергей Ивановыр, Валерий Кубраковыр, Блэгъожъ Къэп-лъан, Андрей Долгополовыр, тренер шхъалэу Андрей Синельниковыр.

АДЫГЭ БЫРАКЪЫМ СЫД МЭХЪАНА ЕПТЫРЭР?

Адыгэ хэгъэгум ибыракъ уцышъоу жъогъо пшыкIутирэ щэбзэщэ зэблэдзыгъэхэмрэ зытетым республикэм щыпсэхухэрэм мэхъанэу ратырэр зэдгъашIэмэ тшIоигъоу нэбгырэ заулэмэ гуцылэгъу тафэхъугъ.

МЭЩФЭШIУ Анзаур, Адыгэ кьалэ шыщ:

— Пшыгъэххэр зэлукIэхэмэ, кыздикIыгъэ къэралыгъохэр быракъымкIэ кыашIэх. Тэ тибыракъ тешыхъэгъэ жъуагъохэмрэ щэбзашхэмрэ мэхъэнэ гъэнэфагъэхэр кыарэкIых. СишIошIыкIэ, ар къэзыгущысыгъэм лъэпкым итарихъ, ишэн-хабзэмэ, тыкызыуцухэрэ дунаим арипхыгъ. Адыгэ лъэпкы пшыкIутирэмэ яжъуагъохэр быракъым кыахэлыдыкIых. Щэбзашхэр хъулыфэгъэхэм зэралэмэ-псымэр кыегъэлъагъо. Тызыхэт лъэхъаным быракъыр зэрэшагъэфедэрэм уимыгъэгущон плэкIыштыгъ. Къэралыгъо мэхъанэ зилэ быракъым зэрэтефэу удэзекIон фае.

ХЪОДЭ Руслан, Адыгэ къэралыгъо университетым истудент:

— Адыгэ быракъыр лъэшэу сэгъэлъапIэ. Зэныбджэгъухэу тызэхэтхэм быракъыр зытешыхъэгъэ шыгъынхэр тилэх. НэмыкI кьалэ тызы-

кIокIэ, тызэрэадыгэр ащкIэ агъэунэфы. Тишыгъын хэшыхъагъэм имэхъанэ зэрагъашIэмэ ашIоигъоу кыкIэупчIэхэрэр кыахэкIых. ЗэкIэ къэбарэу ащ пылтым сыщымыгъуазэмэ, анахъ шхъалэхэр ясон сэлъэкIы.

НЭПСЭУ Зулим, АР-м финансахэмкIэ и Министертвэ иIoфышI:

— Джэгухэм, мэфэкI мафэхэм республикэм ит къэралыгъо учреждениехэм тилэпкы быракъ ащыплэгъуштыгъ. Ар тIэтын, тырыгушхон амал зэрэтилэм осэшхо фэтэшIы. Хэтрэ цIыфи зыщыщыр ыгъэлъэпIэныр лъым хэлэу къэхъу. Сэ сшхъэкIэ тиадыгъ лъэпкыи, тибыракыи зэблэсымыхъун мылкъух.

НЭТХЪО Ром, псэолъэшI:

— Быракъым мэхъэнэ гъэнэфагъэ шыIэныгъэм шыраты. Зэо лъэхъаным дзэм ибыракъ кызэриухъумэщтым, пным зэрэлэклимыгъэхаштым пылтых. Тэри тырыгушхоу хэушхъафыкIыгъэ быракъ тилэшъ, ишлуагъэ кыдгуреIoу сэлъытэ.

Адэгущылагъэр
ДАУТЭ Анжел.

Зэрагъэмысэхэрэ Ioф кьапагъэтэджагъ

Суд приставхэм фытыныгъэу ялэхэр кызыфагъэфедэхэзэ, Адыгеим щыпсэхухэу алиментхэмкIэ чIыфэ зытелъ нэбгырэ 37-мэ уголовнэ Ioф кьафызэлухыгъ.

Ны-тыхэм ялфэгъэхэр «ащыгъушпшэжыгъэхэм», ны-тыхэмкIэ пшгъэрылэу ялэр амыгъэцакIэрэмэ, уголовнэ пшгъэдэкIыжыр зэрэдыхэтэу, законом тегъэпсыкIыгъэу пхъашэу адэзекIогъэн фае. Урысыем и УФССП-у Адыгэ Республикэм шыIэм исуд пристав-гъэцэклэохэм тызыхэт илэсым пыкIыгъэ плалэм кыкIоцI УФ-м и УК ия 157-рэ статьяу «Сабыйхэм ены-тыхэм апае нэхъоинчэу IыгыпкIэ зэрамытырэр» зыфилорэм тегъэпсыкIыгъэу уголовнэ Ioф 37-рэ кызылухыгъ.

Урысыем и УФССП-у Адыгэ Республикэм шыIэм исуд приставхэм агъэцэклэрэ Ioфыгъохэм а купым хэхэрэ Ioф мини 3-м ехъу хэлъ. Ау зэкIэми япшгъэрылхэр зэфэдэу зэрамыгъэцэклэжырэм ыпкы кыкIэу, чIыфэ зытелъхэм ащыщхэм законом ыгъэнэфэрэ пхъэшагъэм тегъэпсыкIыгъэу адэзекIогъэн фаеу мэхъу. Нахы-

бэмкIэ ахэм ащыщых мыпсэу-мылажъэхэр, ешъоным пыщагъэхэр ыкли IыгыпкIэмкIэ сомэ минипшI пчъагъэхэр чIыфэу зытелъхэр.

НэмыкI Ioфыгъо пстэуми шлуагъэ кьамыты зыхъукIэ, ауырэр дзэекIуакIэу агъэфедэрэр уголовнэ Ioф кьапыгъэтэджэгъэныр ары. Мыщ дэжымы кышчыIoгъэн фае 2008-рэ илэсым мэзаем и 1-м кышчыублагъэу УФ-м и УК ия 157-рэ статья ыгъэнэфэрэ бзэджэшIагъэр суд приставхэм ядознавательнэ кьулыкъу зыхыфэрэ Ioфыгъохэм зэрахагъэхъажыгъэр.

IыгыпкIэр зымытыхэрэм пшгъэдэкIыжъэу арагъэхъын алъэкIыштыгъэ ащыщых шIокI имыIэу сыхъати 180-рэ Ioф ягъэшIэгъэныр, е зы илэсым нэсэу хабзэм Ioф фягъэшIэгъэныр, е мэзишI палгъэ илэу гъэтIысыгъэнхэр.

Урысыем и УФССП-у
Адыгэ Республикэм шыIэм
ипресс-кьулыкъу.

Мэкъэгъэлэу

ООО-у «Мыекъопэ такси» зыфилорэм макъэ кыегъэлэу жъоныгъуакIэм и 1-м сыхъатыр 19.30-м Лениным иплощадь пхъэдз зэрэщыIэштымкIэ.

Шъузэрафытеон шъульэкIыштыгъ телефоныр: 52-09-36.

■ ТИКЪАЛЭ — ТИУНЭ

БлэкIыгъэ щытхъум бэрэ тырыкъэищта?

Пчэдыжым цыфхэр жьугъэу ахэм къатемыхъэхэзэ, къэбзэ-лъабзэу тыдэкIи пхъэнкIыгъэхэу, гур къалэгъу урамхэр щытхъыгъэх. Арэуштэу къэбзэ-ныгъэм мэхъанэшхо зыщыратыр къалэм щыпсэухэрэми макIэ къахэкIыштыгъэр къызыщыIэкIэхэрэ чIыпIэм хэкIыр щыритэкъоу.

Тызытес урамым фэгъэхьыгъэу къэпIон хъумэ, аужырэ илээс зытIум къыкIоцI мыщ тэрэз-тэрэзэу пхъэнкIакIом ипшъэрылхэр щигъэцакIэу тлэгъугъэп. Гъогу гузэгум ма-

Илээс зыхыблэкIэ (тIэкIу нахъыбэнкIи хъун) тызэкIэлэ-бэжымэ, мы рубрикэр иIэу тигъэзет бэрэ тхыгъэхэр къыхэщтыгъэх. Ахэм янахъыбэм къаIуатэгъыгъэр тикъалэ икъэ-бзагъэрэ чыгыбэ ащ зэрэдэ-тым къызэригъэдахэрэмрэ. КъэпшэиIэжын фае, ныбджэгъу лъапIэхэр, Урысыем ит къалэхэр зызэрагъэнэкъокухэм, анахъ къэлэ къабзэу, анахъ къэлэ шхъуантIэу МыекIуапэ

гъэлъэгъон. «Ахалыгъэ-щтыгъэм» зыкIатIорэр ащ изытет тимыгъэра-зэу къалэр гъэкъэбзэ-гъэныр зи-пшъэрылх кIулыкIу зэфэшхьаф-хэм телефо-

раупкIы-щтыгъэ, етIанэ етIэфкIэ ахэр гъэлэ-жыгъэхэ зыхъукIэ, ур амы итеплэ зэблихъуштыгъ. Ау арэуштэу зэрэщымы-тыжы-р хэта зылэ-

пIэхэм, урамыбгъум аIуиз мэхъу. ЕтIани а машэхэм машинэхэр «зарыпкIэхэкIэ», блэ-чынэу игъо имыфэгъэ цыф-хэми, чэухэми, зэкIэ Iэгъо-блэ-гъум итхэм псы шIоир къаты-раупцIэ. Ар зы мафэп, зы ма-зэп, зы илээсэп. БлэкIыгъэ илээсым гъэзетхэм къыхау-тыгъагъ къэлэ урамхэр агъэцэ-кIэжынхэм пае мылкъу шIу-клае къатIупшыгъэу. Ау гупчэм, анахъ къэлэгъэрэ чIыпIэхэм, зыгорэхэр ащашIэхи, ащ щырэ-

къызэрэхахыгъагъэр, илээс зэкIэлъыкIохэми а цIэр зэри-хыгъэр. ХъакIэу къахэкIохэрэми ифэшъуашэу а щытхъур къалэм зэрэфаIуагъэр къыхагъэ-щыштыгъ. Ау непэ арэуштэу пIоныр тэрэзыжэп, мафэ къэ-си ащ нахъ пэчыжэ тэхъу. Тыгу кIео республикэм икIэлэ-лэ шхъаIэу зыщытхъу алошты-гъэм иурамхэм, ащ иIэгъо-блэ-гъухэм тIэкIу-тIэкIуэ ядэхэгъэ зэрэчIанэрэр, шIоим, хэкIым тызэрэзэлъыкIурэр.

Къэбзэныгъэ къалэм дэлъы-ным пае цыфэу ащ щыпсэухэрэм язэхэшIыкIи, язекIуакIи мэхъанэ иI, ау ахэм язакъоу непэ бгъэмысэнхэр тэрэзыIо хъурэп. Арэуштэу тэзыгъаIо-рэр тэ тызытес урамэу При-вокзальнэм, тапэкIэ къалэм иурам шхъаIэхэм ахалыгъэ-щтыгъэм, непэ изытеткIэ къэд-

нымкIэ тазыщыфитеуагъэхэм ащыщ горэм къызэрэIуагъэм-кIэ, урам шхъаIэкIэ алъыгъэ-хэрэр щы ныIэп. Тэри къыд-гурыIуагъэ Iофыр ащ тетмэ, ар урам шхъаIэхэм ахамылъы-тэжыбэрэм, тызыкIэдзурэ Iо-фым къыкIын хъатэ зэрэщы-мыIэр.

Урамэу Привокзальнэм ав-тобус пчъагъэ непэ рэкIо вок-залым къыкIэу е ащ екIолIэ-жэу. Урысыем ичIыпIэ зэфэ-шхъафхэм къарыкIыхэрэри мымакIэу ахэм ахэтых. Блэ-кIыгъэ илээсхэу дэгъукIэ бэрэ зигугъу амышIыжыкIэхэрэм къа-кIэныжыгъэ гукъэкIыжы-шIухэм ащыщ къызэрэфэба-гъэм лъыпытэу рагъажэти, бжыхъэ уаехэр къежээфэхэ пчэдыжъ къэс урам шхъаIэу къалэм иIэхэр машинэхэмкIэ къызэрэатхакIыштыгъэхэр.

шинэу рыкIохэрэм ащ шIоуе телъыр къытырагъэзыхъышъ, гъогубгъум Iулы мэхъушъ ары пхъэнкIакIохэм а шъо-лъыр бгъузэ цыкIоу бордюр-хэм аголъыр агъэкъэбзэнэу зыкIыштыр. ЕтIани хэкIыр ахэм къырахъакIынэу, ежхэм зыгорэм ахынэу зыми ыIо-ррэп, чIыпIэ-чIыпIэу щаугъоймэ, машинэхэм Iуашыжышът. Ау урамыр зыпхъэнкIын фаер зыдэщыIэр тшIэрэп. ЫпшъэкIэ къызэрэщытIуагъэу, хъурэр тфэмышыIэу зэгъунэгъухэм чIыпIэ зэфэшхъафыбэхэм, къулыкIу зэмылIэужыгъуа-бэхэм тафытеуагъ, ау зыхэм ар ямыIофэу, хэкIыр зэрэдащырэм пае ахъщэр игъом аугъоиным фэгъэзагъэхэу къаIуагъ, адрэ-хэм Iофыр зэхафынэу тагъэ-гугъагъ, ащ тэ тIоф хэмылIэу къытэзыIони къахэкIыгъ. Зы-кIуачIэ къыхыхэрэм е шIоим хэсыным езэщыхэрэм тищагу-хэм къапэлъулъ шъолъырыр тэ-укъэбзы, хэкIыр Iуашыжын къодые нахъ къэмынэу зэхэ-тэугъуае. Ау нэжъ-Iужъэу ащ фэдэ амал зымыIэхэр е имыIоф ышIэнэу фэмыер нахыбэшъ, урамым теплэ иIэп.

Автомобиль гъогуи ыбгъу-хэмкIэ щызэлукIэрэ ятIэм, пшахъом газонхэм атет уцыр атыхъажыгъ, чIыпIэхэр иIэх бордюрахэр къызыщымылIэ-гъоужыкIэхэрэри. Зэгорэм а бор-дюрхэм сантиметрэ 15 — 20-кIэ ашIокIыхэзэ, уцыр ты-

гъурэр, хэта ащ ыгъэгумэкIы-рэр? Тыдэ плээхэра къалэм ипашэхэр? ЗэрэхъурэмкIэ, ура-мым фэгумэкIын цыфэу лъэкI зилэ ащ темыс хъумэ, ар зыщы-кIагъи, лъыплъэни щыIэп.

Мы зигугъу къэтIыгъэ гу-мэкIыгъохэм акIыIу къэхъу-жырэр тэр-тэрэу зэшIотхын тымылIэкIышът Iофыгъоу бэрэ тызэрихыIлэрэр ары. Зыфа-тIорэр урамым асфальтэу те-лъыр чIыпIэ-чIыпIэу иутыгъэу, лъэш дэдэу ар зыщетIысэхы-гъэхэри мымакIэу зэрэщытым къыхэкIыкIэ, ошх къещхы хъумэ, тигумэкIхэм къазэрахахъо-рэр, Iоф тызэрэхафэрэр ары. Вокзалым къыщыригъэжъ-нышъ, шIоуе урамым телъыр псым къырилIэсэхышът, ари имыкIоу, «ливневая канализа-ция» зыфалорэр урамым зэрэ-фамышIыгъэм къыхэкIыкIэ, псымрэ шIоимрэ щагу дэхъа-

хъатыжыгъэхэн фае, зигугъу тшIырэ Привокзальнэ урамыр зытетыгъэм зэхъокIыныгъэ фэ-хъугъэп. МыекIуапэ щымы-щэу мыщ къыдэхъанэу хъухэ-рэми агъэшIагъо тиурамхэр хэпшIыкIэу нахъ дэй зэрэхъу-хэрэр. Ау зэкIэ кризисым теплэхъанэу щытэп ныIа, ащ тыхэхъэгъагъэп джыри мы щыкIагъэхэр щыIэхэ зэхъум. Джыри ахэм зэпымыоу ахэ-хъо. Адэ блэкIыгъэ щытхъум бэрэ тырыкъэищта?

ТшIэрэп Iофым зэхъокIы-ныгъэ горэ фэзышIынэу щыт къэлэ пашэхэм, ащ фэдэ амал зилэхэм мы тхыгъэм анаIэ ты-радзэщтми, ау арэуштэу мы-хъум официальной шIыкIэм те-тэу администрацием зыфэд-гъэзэн закъор ары хэкIыпIэу тэ къытфэнэжырэр.

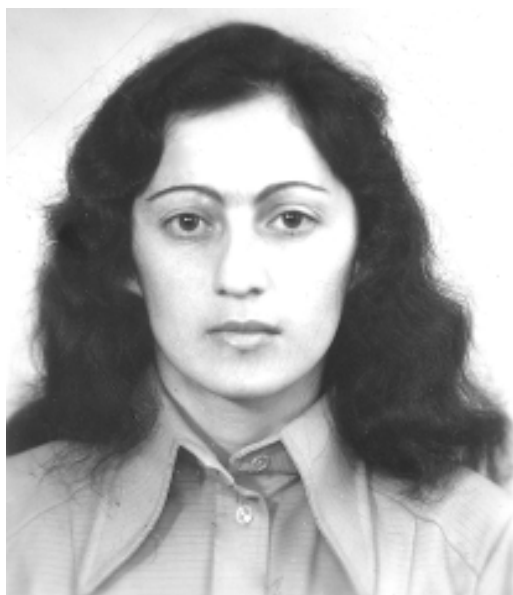
ЖАКIЭМЫКЪО
Аминт.

**КІэлэгъадж — сы-
дэу ар гуыцІэ лъапІа!
КІэлэцІыкІум кыры-
кІощтыр зэкІэ ащ игу-
фэбагъ зэлытыгъэр.**

К. Д. Ушинский

Вэрэкъо (БрантІэ) Сулимэт ышъхьы, ыгуи, ылэхэри зэкІэ фэбэх, шъабэх, еджэкІо пстэу-ми джары игуыцІи, инэплъэгъу хьалэли зыкІахьэрэр.

Уахътэр, уахътэр! Тыгуа-сэм фэд апэ дэдэ Игнатъев-скэ гурыт еджапІэм ипчэ-шъхьалы Сулимэт елгъбакуи, ІофшІэныр зыригъэжъгъа-гъэр. 1978-рэ илъэсым иІоны-гъо мазэу гушІогъуабэр бгъэм кыдэзылхьагъэу, мурад за-

рыгъоу егъэджен ыкІи гъэскІэ амал зэфэшъхьафыбэ кыІлэкІэхъэ.

Мыщ дэжъым кы хэзгъэщы сшІоигъу зы лъэ-ныкыо — **1983-рэ илъэсым** БрантІэ Сулимэт унагъо ехъэ, Вэрэкъо лъа-къом ащыщ мэхъу, сабыитІу еплъ... Ишъхьэгъусэрэ ежырыр зызэдэ-псэухэрэр илъэс 13 хъугъэу ошІэ-дэмы-шІэу кыныр кы-фэкІо, лыр малІэ, гощэ сымэджэ хьы-лър ылыгъын фаеу

кІэлэеджакІохэр адыгабзэмкІэ ригъаджэхэ хъугъэ. Бзэр ныб-жы зэхэзымыхыгъэу, зымыгъэ-федагъэм Іушлхьаныр, ебгъэ-штэныр, ебгъэшІэныр псын-кІагъоп, ау пшІоигъомэ, зэралоу, «кыушъхьэри бгъэккощыт».

Сулимэт ежъ ышъхьэкІэ ишІэныгъэхэм зэрахигъэхьо-щтым ыкІи ахэр кытІлэхъу-хьэрэ кІэлакІэхэм зэрадиго-щыщтым дэшъхьахыгъэп. Урокым хэмыхьэрэ Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхешъх, бзэм-кІэ, культурэмкІэ, литературэм-кІэ зэнэкъокъухэм еджакІохэр ахегъэлажъэх. КІэлэгъэджэ дэгъуцІэр кырапэсы, **1997 — 2000-рэ илъэсхэм** АР-м гъэ-сэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ищытхъу тхылхьэр кыфагъэшъуашъх. Егъэджен-пІуныгъэм гъэхьа-гъэу щышІыхэрэм ыкІи исэ-нэхьаткІэ амалышІухэр зэрэ-ІэкІэлхэм апае иеджакІохэм ащыщ нэгъырищым олимпиа-дэхэм пэрытныгъэр кызыра-щыдакхыгъэм ыкІи кІэлэеджэ-кІо анахъ сэнаушхэр кызырэ-хигъэщыхэрэм ахэр атэгъэпсы-хьагъэх.

2007-рэ илъэсым кІэлэгъэ-джэ ІэпІэлэсэм «Адыгэ ли-тературэмкІэ анахъ кабинет дэгъу» зыфилорэ республикэ зэнэкъокъум джыри зыкы-щыушыхьатыгъ ыкІи диплом кыратыгъ.

Мызэу, мылІоу, кІэлэгъэджэ пэрытым иІофшІагъэ ежъ Іоф зыщышІэрэ Игнатъевскэ гурыт еджапІэми, Кошхьэблэ район администрациеми диплом, ахъ-цэ шІухьафтынхэмкІэ хагъэу-нэфыкІыгъ.

Къуаджэу Блащэпсынэ зы-лъапсэу, зыгоу, ащ кыщы-хъугъэу, шапІугъэу, щэгъэса-гъэу ыкІи унагъо щызышІагъэу, гуынгъу кыутырэу Игнатъев-скэм дэт еджапІэр зытІонэрэ унэ хъугъэ Вэрэкъо (БрантІэ) Сулимэт джащ фэдэ щыІэны-гъэ гъогу дахэ рэкІо. Сулимэт еджапІэм имызакою, ежъ иуна-гъуи унэшоу дэгъухэр рилхьа-гъэх. ИкІалэу БисІьани, ыпхъоу Фатими апшъэрэ гъэсэныгъэ аригъэгъотыгъ, щыІэныгъэм дахэу хэуцауагъэх. Фатимэ унагъо ис, илъэситІу зыныбжэ пхьорэлъф цыкІоу Чыназ Су-лимэткІэ дышъэ папкІ.

Гъэпсэфыгъо такыкыпэ-хэм бэ шъхьэм щызэблэкІы-рэр, нэм кыкІэуцожьырэ. Сулимэт непэм фэдэу кыешІэ-жы, ыгукІэ джыри кызырэ-пэблзгъабз икІэлэгъэджэу, сэнэхьатыр кыыхынымкІэ щысэшІу кыфэхьугъэ Дэбэгъо

Гошнагъо — ымэкъэ гохъи, ишІыкІэ-ІокІэ дахи, иплъэкІэ-ІуакІи шыгъушхьэрэп; кыо-джэ гурыт еджапІэр кызыеу-хым инасып кыыхы Сулимэт Адыгэ кыэралыгъо кІэлэгъэ-джэ институтым филологи-емкІэ ифакультет чІэхьагъ (а илъэсхэм учІэхьаныр кыин дэ-дагъ), очнэу щеджагъ. Джа-щыгъум инасыпи зиушхугъ — зэрэшІоигъуагъэу шІэныгъэ лъэныкыуабэм алыІэсыгъ.

ЗэлъашІэрэ шІэныгъэлэжъэу, литературоведэу Шъхьэлэхъо Абу илекциехэр арых Сулимэт анахъэу ыгу нэсыщтыгъэхэр, хапкІэщтыгъэхэр. Илъэситфым кыкІоуцІ апшъэрэ еджапІэм щигъотыгъэ шІэныгъи, гъэпсы-кІэ-шІыкІи егъэджен ІофымкІэ илъэс пчъагъэ хъугъэу джы ежъ бзылхьыгъэм кыгъэщы-пкъэжы. Зэгорэм зэхьуапсэ-щтыгъэ кІэлэгъэджэшхьохэм ясатырэ ежыри гупсэфэу хэу-цауагъ.

2002-рэ илъэсым Вэрэкъо Сулимэт ифэшъошэ дэдэу цІэ лъапІэу «Почетный работ-ник общего образования Российской Федерации» зы-филорэр, бгъэхалхьэри игъусэу кыратыгъ.

Сулимэт егъэджен ІофымкІэ ІэкІэлэ къулайныгъэхэм къа-пкъырыкІызэ, методическэ ІуобытышІэ тхылхьитІу «Зоро-вьеберегающие техноло-гии на уроках адыгейского языка в русскоязычной школе» (2009) ыкІи «Адыга-бзэмрэ адыгэ этикетымрэ якІэлэгъаджэхэм апае Іэ-пыІэгъу» зыфилорэмрэ ыгъэ-хьазырыгъ.

Мы ІофшІагъэхэр еджэным, гъэсэныгъэм, пІуныгъэ дэгъум ахэлэ ІэшІугъэр еджакІохэм зэрэхэбошъэштхэм яхьылла-гъэх, кІэлэгъэаджэхэм яІоф-шІэныгъэм кыфагъэпсынкІэшт.

Непэрэ еджакІохэр арых ти-неушъыр, тикъэкІошт идэгъугъэ-дэхагы ахэр ары зэлытыгъэ-щтыр. Ар зэхышІэзэ, Кош-хьэблэ районымкІэ Игнатъев-скэ гурыт еджапІэм икІэлэ-егъаджэу Вэрэкъо (БрантІэ) Сулимэт игухэлэ ин зафэу щы-Іэныгъэм щыпхьырэщы, кІэлэ-цыкІулубэмэ, ныбжыкІабэмэ агухэм гушІагъор арелхьэ. Щэч хэлэп ащ фэдэ кІэлэ-егъаджэм ишІу зэрэбэгъо-щтым, ежъ ыцІи лъагъу зызэ-рилэтыщтым.

МАМЫРЫКЪО Нурмет.

Сурэтым итыр: Кошхьэблэ районымкІэ Игнатъевскэ гурыт еджапІэу N 10-м икІэ-лэгъэджэ пэрытэу Вэрэкъо (БрантІэ) Сулимэт.

Игъогу дахэ, имурал зафэ

фэр кыфэзыгъэушъыгъэр кІэ-лэгъаджэм зыкІи шыгъушхъу кыыхэкІырэл. Апэрэ урокыр, апэрэ одыджыныр, еджэкІо насыпышІуабэр, ны-тыхэр, нэмыкІ цыфыбэр, кІэлэгъэ-джэ ныбжыкІэу лъэгъошІум теуцауагъэр — сурэт дэхэ кыо-дыхэп, мы зэкІэ, гугъэ иным епхыгъэ щыІэныгъэ тхьагъу.

Апэрэ илъэс 13-м Сулимэт урысыбзэмрэ литературэмрэ-кІэ класс зэфэшъхьафхэр ри-гъаджэщтыгъэх, ау иныдэль-фыбзэ адыгабзэкІэ урокхэр аригъэхьанхэм ар кІэхьопсы-щтыгъ. Пшъэщэ гумыпсэф-гумэкІылэм еджапІэм охътабэ щегъакІо, иурокхэр шІэны-гъэкІэ ушъагъэхэу щытынхэм имызакою, пІуныгъэ мэхьанэу ялэр сыдигъуи кІгъэтхьыным фэкъаигъ. ЫгукІэ зыдэгущы-Іэжы, зэупчІыжы: «Цыфы-кІэр сыдэушъэу пІушъта, пшъэ-рыл гъэнэфагъэхэр ащкІэ зэ-шІохыгъэнымкІэ сыда шІэгъэн фаехэр?» — еІо, гуетыныгъэ фыриІэу егъэджен процессыр зэхешъ, егъэпсы.

1988-рэ илъэсым Вэрэкъо Сулимэт адыгабзэмкІэ кру-жок ІофшІэныр я 4 — 8-рэ классхэм ащегублэ. Ащ теишІэ-гъэшхо щымыІэу, инновацион-нэ егъэджэкІэ шапхьэхэу Кош-хьэблэ районымкІэ Игнатъев-скэ гурыт еджапІэу N 10-м

чІэлэхэм зашигъэгъозэнэу АР-м шІэныгъэмрэ гъэсэны-гъэмрэкІэ и Министерствэ иІо-фышІэу Сытымэ Сарэ къэкІо, Сулимэт икружок ІофшІэны зы-шегъэгъуазэ, зэхефы, зэфэхьы-сыжхьэр ешІых. Ащ игъоу зэ-рилхьытагъэм тетэу, факультативхэр я 7 — 11-рэ классхэм тхьамафэм зы сыхьат, яІэ мэхъух. Ежъ кІэлэгъэаджэми бзэхэмкІэ ІэкІэлэ шІэныгъэри, иегъэджен амалхэри нахъ зэ-кІеугъуаех, ишъыпкъэу, зэри-лэкІэу егъэджен Іофым егугъу.

1992-рэ илъэсым адыга-бзэм изэгъэшІэнкІэ район зэ-нэкъокъоу кІэлэгъэаджэхэм азыфагу щыкІуагъэм Вэрэкъо Сулимэт районымкІэ апэрэ чыплэр щыуытыгъ, республи-кэ зэнэкъокъуи хэлэжъагъ. Мы илъэсым Сулимэт щыт-хъуцІэу «Учитель года-92» ыкІи ащ кІыгъоу, «Старший учитель» зыфилорэ цІэхэр кыфагъэшъошагъэх.

Имурад зафэ гъогу зэригъо-тырэм кІэлэгъэаджэм ыгу кы-Іэтыгъ, икІэсэ сэнэхьатым гу-хахъо хигъуатэу къулаикІэхэм яусагъ.

Егъэджен-пІуныгъэм тегъэ-псыхьэпагъэу, фэцагъэу зэрэ-щытым гу кылытатэ, **1994 — 1996-рэ илъэсхэм** егъэджен ІофымкІэ еджапІэм идиректор иапэрэ гуадзэу агъэнафэ. Игъо-

мэхъу. А зэпстэум япхыгъэу завуч ІэнатІэр ежъ-ежырэу егъэтІылы, ау бэ темышІагъэу еджапІэм ипашэ ыкІи зыхэт коллективыр кыщыгугъэхэу ублэпІэ классхэмкІэ директо-рым иІэпыІэгъоу агъэнэфэ-жы, 1997-м кыщегъэжъагъэу 2010-м нэс, непэ къэсыжъэу мы Іофыр щытхъу хэлэу зэ-шІуехы, иегъэджен Іофи дахэу лъэкІуатэ.

Тыдэ кырихыра ащ фэ-диз кІочІэ мыухыжыр кІэ-лэгъэаджэу Вэрэкъо Сули-мэт? Кылуатэрэм сыкІэдэлъ-кІызэ, сэр-сэрэу сызэупчІы-жы, джэуапыри игушыІэхэм ахэсэгъуатэ.

«Пшъхьы, угуи зыфэкІорэ сэнэхьатым Іоф рыпшІэныр насыпыгъ, — кылуатэ Сули-мэт, — мэфакІэ пэпчъ гухэ-лыкІэ пэбгъохы ори пшІоигъу — олхьыо, кызогъоты, зэогъэ-зафэ, кІэлэеджакІохэм а шІэ-ныгъэ Іатэхэр ахэзоуащэх, гу-рылогъошІу афэпшІызэ, ашІо-гъэшІэгъонынэу бгъэпсызэ. Ежъ еджакІохэри мэкІэ-ма-кІэу кыюсэх, кыпщэгугъых, кызэІокІых, цыхъэ кышфа-шІы, шІэныгъэм кІэхьопсыхэ ыкІи фэцагъэхэ мэхъух».

1993-рэ илъэсыр Вэрэ-къо СулимэткІэ илъэс огъул, джащ кыщыублагъэу урыс

фэу, ыналэ зытетыгъэр. Къэрар зэрэхэлъыр пшІэщтыгъэ.

КызырэтІуагъэу, типшъэшъ-гъу зэкІэ фэлъэкІыщтыр дэгъоу зэригъэзэкІэщтым пылхыгъ — пщэрыхьанымкІи, унэ зэлухы-нымкІи, чэщ еджэн щысыным-кІи зи кытыенэщтыгъэп. Ау бгъэшІагъо икыоу, экзамен ты-гъор кызысырэм, зы щынэ, зы щтэ такыкыпэм зэлъиубы-тэуи щытыгъ, зэнкІашъэу зэрэ-щытыгъэм сенегуе ар епхыгъа-гъэкІэ. Экзаменыр «дэгъукІэ» ытыгъэу кызычІэкІыжырэу, игъэпсыкІагъэм ежъ-ежырэу зэтеутэу ыгъэщхьыжыщтыгъэ.

ЗэкІэ группэм исхэм афэ-гумэкІэу, хэти экзаменыр етыфэ ежэщтыгъэ, кыэтыщтыгъэ.

Илъэсхэр псэу мащэхэба, практикэр кызыссым, анахъэу кыэнэфагъэр кІэлэгъэаджэ сэ-нэхьатым тегъэпсыхьагъэхэр ыкІи ебгъукІошхэр арых.

БрантІэ СулимэткІэ практи-кэр зыушэтыпІэ кыодыгъэп, гушІогъо иныгъ, мэфэкІыгъ. Имафи, ичэщи зэпыдзагъэу, итхэни, игушысысэни агъатхъэу а мазэхэр кІуагъэх, ыгу хэ-хьуагъ, зиштагъ.

(ИкІлэх я 5-рэ н. ит).

НЫБДЖЭГЪУХЭМ ЯГУЩЫ

КІэлэгъу-ныбжыкІэгъум илэшІугъэ, илэпІагъэ хэти ыгу кызырэнэрэр кыешІэкІы-гъэгъэ цыфхэр, гъусэ-готэ-гъоу илагъэхэр ары.

Тэри, пшъэшъэ ыкІи кІэлэ куп дахэу 1973-рэ илъэсым Адыгэ кыэралыгъо кІэлэгъэ-джэ институтым филологи-емкІэ ифакультет иадыгэ Отде-ление чІэхьагъэхэм псынкІэу зэ-щыщ тыхъугъагъ.

«Цу хъуштыр шкІэзэ кыэо-шІэ» зэралоу, нэгъырэ пэпчъ ишэн-гъэпсыкІэкІэ сурэтшыгъэ гъэчыхьагъэм фэдагъ: паги, дахи, Іуши, шэнышІуи, цыф

псынкІи, гукІэгъуи, гумыпсэфи, шэн пыти, акылышІуи, сэ-науши, Іугъэ-шІыгъи, шІыкІэ закІи — узыфаер кытхьэб-гъотэщтыгъ. Нэгъырэ 25-м игукІэгъу инкІэ, игуІэлэгъэ хьалэлэгъэкІэ, иІэдэбкІэ кыа-хъыщтыгъ тигруппэу, тилэ-гъоу, кыддеджэу БрантІэ (Вэ-рэкъо) Сулимэт.

Типшъэшъэгъу хъупхъэ тэ илъэситфым дгъашІоу, кыт-пэблагъэу СимэкІэ теджагъ.

НэпцІэ-пэпцІэ шъхьац тІыр-гъо дахэу, Іэпс-лъэпс псынкІэу, гулхыгъэ чанэу Симэ щытыгъ. ИныбжыкІагъэ емылхыты-

Гъэсагъэ ыкІи цыфышІу

Цыфхэм ІэпыІэгъу афэхъугъэным фэгумэкІых

Мы аужырэ илээсхэм ти-республикэ ит къуаджэхэм Адыгэ Хасэм икътуамэхэр зэрашъызэхашэхэрэр шІукІэ афэплъэгъунэу шыт. Ахэм зыкІэ ашыщ Джэджэхьаблэ шыщхэу Мыекъяупэ дэххэм яхэсэ къутамэ. Мыр зызэхаша-гъэм тешІагъэр мыбэм, Іофы-гъо макІэп зэшІуахын альэкІы-гъэр. Лъэпкъыр зыгъэгумэкІы-рэ лъэныкъохэм ащ хэтхэр адэ-лажьэх.

Мы хасэм ипашэу Нэхэе Ас-лъан Андзаур ыкъом кызыз-рэтиІуагъэмкІэ, общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэр» зыдэлэжьэрэ Іофыгъохэр ары мыхэми анаІэ зытырагъэты-рэр. Ахэм ашыщых адыгэ шэн-хабзэхэр кызызтегъэнэ-жыгъэнхэр, къыткІэхъухэрэ ныбжьыкІэхэм яныдэлъфыбзэ икътуа ягъэшІэгъэныр ыкІи еджапІэхэм адыгабзэмкІэ сы-хьатхэр нахьыбэу ачІэлъхьэ-гъэнхэр, еджапІэхэм ачІэс кІэ-лэцІыкІухэм илээс къэс япчъа-гъэ нахь макІэ зэрэхъурэм кы-зыдихьырэ гумэкІыгъохэр зэ-шІоыхъгъэнхэр, сабыеу къэхъу-хэрэм япчъагъэ кьэлэтыгъэным пае ныбжьыкІэхэм шыІэкІэ амал дэгъухэр ягъэгъотыгъэн-хэр, нэмыкІыбэхэри.

— Хэсэ къутамэр зыкІыз-хэтшагъэр амалэу, ІуачІэу ти-ІэхэмкІэ Іофыгъоу къэуцухэ-рэм язэшІоыхын тыдэлэжьэнэу ары, — еІо Аслъан. — Зышы-лэжьэнхэ цыфхэм ядгъэгъо-тынымкІэ, ныбжьыкІэхэм на-хьыбэу къуаджэхэм къагъэзэ-жъу гъэпсыгъэнымкІэ хэкІыпІэ зэфэшъхьафхэм талыхъунэу ары мурадэу зыфэдгъэуцу-жырэр.

Аслъан кызырІуагъэмкІэ, хэсэ къутамэр зылажьэрэм кышщегъэжъагъэу Іофыгъоу зэфэшъхьафхэр зэшІуахынхэ альэкІыгъ. Ау анахь Іофыгъоу шъхьаІэу кыыхигъэщырэр джырэблагъэ АР-м и Премь-ер-министрэу КъумпІыл Муратэ зыІуагъаки, бэшІагъэу джэджэхьаблэхэр зыгъэгумэ-кІыхэрэ Іофыгъохэм язэшІо-хын зэрагегушылагъэхэр ары. ЗэІукІэгъур зэрэІуагъэр Нэхэе Аслъан кытфІоагъ.

— ЧыпІэ зыгъэІорышІэ-жыным ишыІакІэ епхыгъэ гумэкІыгъохэр, номерхэу 41-рэ ыкІи 131-рэ зытетхэ федераль-нэ законхэм районхэм араты-жыгъэ фитыныгъэхэр зыфэ-дэхэр зэхэтфыхэмэ тшІоигъоу АР-м и Президентэу ТхьакІу-

шыні Аслъан писъмэ фэттхы-гъагъ, — кьелуатэ Аслъан. — Джэуап къытатыжы, бэмы-шІэу АР-м и Премьер-министр-эу КъумпІыл Муратэ тыри-гъэблэгъагъ. Тэ тилыкІо куп хэтыгъэх кьоджэ ефэндэу Хьут Хьызыр, Джэджэхьаблэ кьоджэ псэупІэм ипашэу Уджыхъу Алы, тикъоджэгъухэу, пред-принимателэу Тыгъуж Валер-э, Мыгу Хьызыр, АР-м мэ-къу-мэщымкІэ и Министерствэ иІофышІэу Чэтыж Аслъан ыкІи сэры. КъумпІыл Мура-тэ дахэу къытпэгъокІыгъ, ты-зыгъэгумэкІырэ Іофыгъохэм кьакІэупчІагъ. Ащ фэтІотагъ районым чІыгоу илгы, мыко-щырэ мылькыу итыри зэкІэ муниципальнэ образованием зэрэратыжыгъэхэм кыыхэкІэу, чІыгур зэрагъэзекІощтымкІи, мыкощырэ мылькур зэрагъэ-псэолъэщтымкІи кьоджэ псэу-пІэхэм адэххэм ямыупчІыж-хэу районым ипашэхэр зэрэ-фаеу зэрэзекІохэрэр. Тэ тызы-фаер хабзэм кызырэдилыгътэу кьоджэ псэупІэхэм кьатефэрэр кьаратыжыныу ары. Псэуа-лэу итхэр ащэми цыфхэм ашІэрэп. Ащ пае Премьер-министрэм телъэІугъ цыфхэм-рэ муниципальнэ образова-ниехэмэр фитыныгъэу ялэхэр зыфэдэхэр къытфызэхифынэу.

Ащ тетэу зыкІэхъурэмкІэ

КъумпІыл Муратэ яупчІыгъ районым кыкІыгъэ пащэ-хэм. Ахэм кьаІо-тагъ чІыгоу, мы-кощырэ мылькыу колхозым иІэр рай-оным фэклонэу зэ-рэхъугъэр. Къызэ-раІуагъэмкІэ, кол-хозэу «Октябрь» зызэхэзыжы, «Рассвет» ыцІэу организацие горэ зэхашъжыгъагъ. Нэужым ар «бан-крот» хъуи, цыф-мэ илээс пчъа-гъэм ахъщэ ара-тын амылгъэкІэу чІыфэшхохэр кы-тефагъэх. ЕтІанэ мы организаци-ер районым ышэ-фыжы, цыфхэ-ми яахъщэ араты-

жыгъ. Ащ кышщегъэжъагъэу хабзэр амыкыоу, мы орга-низациер ащэнымкІэ фиты-ныгъэхэр ялэхэу тхылхэр кытагъэлэзгъугъ. Джащыгъур ары мы Іофым изытет ишъып-къагъэ кызытшІагъэр, ыпэкІэ ащ фэдэ кьэбар пылми тшІа-гъэп.

Районым кыкІыгъэ пащэ-хэм кызыралауагъэмкІэ, чІыгур зылэжыныу кырагъэблэгъэ-гъэ инвесторым хьамэр ра-щагъ. Адрэ кьэнэгъэхэ гара-жымрэ мастерскоимрэ кьэд-гъэнэжыыхэ зэрэтшІоигъор зя-тІом, «Мыхэр зэкІэ тэ тшъфы-гъэхъш, ыпкІэ хъмылгъэу кы-зэкІэдгъэкІожыын тІгъэкІы-щтэп», — кьытаІуагъ. «Чылэм дэххэм мы псэуалгъэхэр ащэ-фыжы, агъэлажьэ ашІоигъо-мэ, нахь пыутэу кыашъушъж. Мафэ кьэс мыхэр зэбгырат-хьын нахь, цыфхэм фэдэ афэхъумэ нахьышІу», — кьа-риІуагъ Премьер-министрэм. Ащ ыуж чІыгум иІоф тытегу-шылагъ. Бэджэндэу атырэ чІы-гум кыкІэкІлорэ ахъщэр зыдакІорэр зэрэтымышІэрэр Премьер-министрэм етІуагъ. Ауштэу зыкІэхъурэмкІэ Къум-пІыл Муратэ район пащэхэм кьаупчІыгъ. ЧыгумкІэ бэ-джэндэу кьэс комиссиер игъоу зэрІыгытагъэу, «Шысэ зыты-рахырэ унэр» зыфІлорэ щытхъуцІэр зэрыт тхьапэу

щыгъ. Джыдэдэм уасэу шыІэр сомэ миным кьэхъу. Мы илгъэ-сыр имыкІызэ, мэкІэ-макІэу ар сомэ миным нагъэсынэу кьа-риІуагъ. Ауштэу зыхъукІэ, чІы-гум кыкІэкІлорэ хьакъулахь базэм ызыныкъор цыфхэм кьафэнэжыщт, адрэ кьэнагъэр районым ІэкІэхьащт. Джыдэдэм чІыгу гектар минищ фэдиз кол-хозым иІ, паеу иІэр минитІу мэхъу, колхозым иеу кьэнагъэр гектар мин Іэпэ-цып. Бэджэндэу уасэм кызыыхахъокІэ, чылэм сомэ миллион фэдиз кьыдэнэ-нэу шыт. Ащ фэдэ зыхъукІэ, зыгорэушътэу зылыгъыжыын, зы-горэми ишІуагъэу ригъэкІын ыльэкІыщт. Ари хъунэу тыхэ-плъагъ.

Ащ ыуж «Джыри сыда шъузгъэгумэкІырэр?», — ыІуи Премьер-министрэр кызытэ-упчІым, Джэджэхьаблэ дэт сы-мэджэщым иІоф фэтІотагъ. Ащ дэжымы АР-м псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкІэ иминист-рэу Нэтхъо Разыет симэджэ-щыр зыкІызэфашыжырэмкІэ джэуап кьыритыныу иупчІэ фигъэзагъ.

Ащ кызырІуагъэмкІэ, кьоджэ псэупІэм нэбгырэ мини 3-м нахь макІэ исы хъумэ, ха-бзэм зэригъэнэфагъэмкІэ, сы-мэджэщ дэтынэу шытэп. Кьод-жэ псэупІэм цыфэу дэсыр нэбгырэ миным кьэхъу ныІэп. Правительство кызыдде-мыІэкІэ, симэджэщри, врачэу ащ Іоф шызышІэщтхэри пфэ-Іыгъышщтхэп. Нэтхъо Разыет кызырІуагъэмкІэ, зы «Іэпы-Іэгъу псынкІэ» къуаджэм кы-дагъэнэнышъ, сымаджэхэр рай-оным ащэхэзэ ашІынэу ары.

Мыщ дэжымы тичылэ ефэн-дэу Хьут Хьызыр кьэтэджи кыІуагъ Пэнэжыкыое симэ-джэщым пІэкІор 56-рэ нахь зэ-рэчІэмытыр, тэ тикъоджэ псэу-пІэ хэхьэрэ чыли 4-р ащ зыхэ-хъожыкІэ, пІэкІор чІыпІэхэр зэрафимыкыужьхэрэр ыкІи ошІэ-дэмышІэу кьэсымэджа-гъэр чэзыум хэтынэу зэрэшы-мытыр. Нэужым КъумпІыл Муратэ мы илээсым кьэхъу-гъэхэмэр зидунай зыхъожы-гъэхэмэр япчъагъэ зыфэдизым кыкІэупчІагъ. Илээсым кы-кІоцІ зэкІэмкІи нэбгыри 10 нахь кызырэмыхъугъэр, ау нэбгырэ 26-рэ фэдизмэ ядунай зэрахъожыгъэр етІуагъ. Кьэ-хъурэм нахьы зидунай зыхъо-жырэмэ япчъагъэ нахьыбэу ныбжьы цыфышъхъэ пчъагъэр

мини 3-м кІэхьан зэримыльэ-кІыщтыр кыгурыІоу, амал горэ иІэмэ симэджэщыр кьэгъэнэ-жыгъэн зэрэфаемкІэ Премьер-министрэм Нэтхъо Разыет уна-шъо фишІыгъ.

— КІэлэцІыкІу ІыгыпІэм-кІэ шъуиІофхэр сыдэу шы-тых? — ыІуи нэужым кьэ-упчІагъ Премьер-министрэр.

— ТиІэп, — етІожыгъ ащ. Район администрацием ипа-щэ мы ІофыгъомкІэ зызыфе-гъазэм, кьыриІуагъ кІэлэцІыкІу ІыгыпІэм ипроект зэрэзха-гъэуцорэр.

Тіо зэтет симэджэщэу Джэ-джэхьаблэ дэтым пІэкІор 25-рэ нахь чІэтэп. Джар тіоу агощы-нышъ, зы бгъумкІэ кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу, адрэмкІэ симэджэ-щэу тшІын гухэлэ зэрэтиІэм Премьер-министрэр щигъэгъо-загъ район администрацием ипашэ. Нэж-Іужэу къуаджэм дэххэм тащэгугъы мы етхьы-жъэгъэ ІофымкІэ пэрыохъу кытфэмыхъунхэу, кІэлэцІыкІу ІыгыпІэр зэрэтищыкІагъэр зэхашыкІынэу. Сыда пІомэ икІэлэцІыкІу ІыгыпІэм езы-тыщт нэбгырэ 68-рэ непэ кьод-жэ псэупІэм дэс. СабыІ цы-кІумэ бырсыр кьапыкІынэу шытэп.

ТизэІукІэ икІэхъым зыгъэ-ІорышІэжыным иорганхэм Іоф адэшІэгъэнымкІэ Комите-тым ипашэу зэІукІэгъум хэлэ-жъэгъэ Атэжъэхъэ Заурдин кьытиІуагъ электричествэр нахь макІэу зыгъэстырэ осты-гъэхэр кьоджэ псэупІэм хэхьэрэ чылэгъуипІымы апае кызырэ-татыщтхэр.

Нэхэе Аслъанэ тигъзет кыз-фигъэфедэзэ, АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Муратэ дахэу кьазэрапэгъокІыгъэмкІэ ыкІи зыфэкІогъэхэ Іофыгъом нахь нахьыбэу кьазэрафигъэ-кІотагъэмкІэ лъэшэу зэрэфэра-зэхэр риложыы шІоигъу. Джащ фэдэу, мы ІофыгъомкІэ зышІуа-гъэ кьазыгъэкІыгъэхэу Теу-цожь районым инароднэ депу-татхэм я Совет идепутатэу Блэгъож Арамбий, обществен-нэ организациеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Хьэпэе Арамбий, мы хасэм хэтхэу Чэтыж Аслъан, Нэгъуцу Ас-лъан, Шъхьэплъэкъо ГъучІыпс, нэмыкІхэми «тхьашъуегъэ-псэу» арелю.

КІАПЭ Фатим.

Сурэтым итыр: Нэхэе Ас-лъан.

(Я 4-рэ нэІубгъом кышщегъэжъэ).

КІэлэегъаджэмкІэ анахь мэ-хьанэ зыІэр ыгу еджапІохэм афэгъэгъэгъэныр, ахэм яжы-къащэ сыдигъуи зэхышІэныр, рэхьатэу, гупсэфэу шІэныгъэхэр аритыныр, ны-тыхэм зэпхы-ныгъэ адыриІэу, кызыдыри-гъалэхъэ, еджапІохэр шІэныгъэ лъагъом ришэнхэр ары. Ащ фэдэ егъэджэкІэ ыкІи плуныгъэ амалхэр зэрэІэкІэлэхэр практи-кэм кышыублагъэу, иапэрэ илээс ІофшІэгъухэм кьащы-нэфагъ.

«Гъогум утемыхъэзэ, гъусэ

шІы» аІо. Илээси 5-м тызызэ-деджэм, тащыщ нэбгырэ пэпчэ БрантІэ Сулимэт ицІыфыгъэ зэфагъи, ишыІэныгъэ гует-ныгъи, имышъыжъ гумыпсэф чаныгъи зэхэтшІагъ.

Пшыгъупшэнэу шытэп ар хыеу, хьалэлэу зэрэгъэпсыгъа-гъэр. Сессие лъэхъаным та-щыщ горэм зыфэе е тэфэрэ оценкэр кьыфамыгъэуцугъэмэ, гумэкІ хафэщтыгъэр Сим, апэ-рэ шІулэгъу плыыр-стырым рилъэсэжъагъэм икътотэгъу-

ушъыекІуагъэр, шыпхъум фэ-дэу, Сим.

ІофымкІэ хъупхъэу зэрапІу-гъэри гъуашъщтыгъэп, колхо-зым тыдэлэпыІэнэу тызашэкІэ, пшъашъэр машІом фэдагъ. Общежитие унэу тызэрысыри шъузышІу зэрэзІуимыхынэу, зэримыгъэкъэбзэнэу тыфэ-сакъэу тигъэІыгъыгъэ. Зэхэт уплгъэкІлорэ комиссиер игъоу зэрІыгытагъэу, «Шысэ зыты-рахырэ унэр» зыфІлорэ щытхъуцІэр зэрыт тхьапэу

кытфагъэшъошагъэри пчъэм пылгъэагъ.

Арышъ, кьыддеджагъэу, тиныбджэгъу дэдэу Вэрэкъо (БрантІэ) Сулимэт ыгукІэ икІэсэ сэнэхьатэу, кІэлэегъэ-джэн Іофыр кІэзыгъэнчъэу илээс пшІы пчъагъэм зэригъэ-цакІэрэм, иурокхэр, урокым хъмыхъэрэ сыхьатхэр, еджа-пІэмкІэ Іофтхьэбзэ зэфэшъха-фэу зэхышэхэрэр купкІ дэгъу яІэу, кІэлэеджакІохэр егъэджэ-ным кІэзыгъэгъушІухэу, шыІэ-

ныгъэр шІу языгъэлэзгъухэу зэрэщытхэм тырэгущо.

ШІоу ылэжырэм епэсыгъэ щытхъур кыІукІэнэу фэтІо, тежэ.

Деджагъэхъу, иныбджэгъухъу — усаІоу ЛЫХЭСЭ Мухьдин, АР-м культурэмкІэ и Лъэпкъ гупчэ ипашэу ШЪХЪЭЛЭХЪО Свет, мы гупчэм иІофышІэ ишъхьаІэу БЭГЪУШЪЭ Разыет, журналисткэу МАМЫРКЪО Нуриет.

Гъэсагъэ ыкІи цыфышІу

СИКИЭЛЭГЪУМ СЫЗЭРИХЪЫЛЛАГЪЭХЭР

1941-рэ ил'эсым Гъобэкъое еджаплэр къэсыухыгъэу, зэлэгъу клалэху хъаблэм дэсхэм тызэгъусэу колхоз губгъом Иоф щытшэнэу едгъэжэгъэ къодыеу Хэгъэгъу зоошхор къежыагъ. Советскэ Союзыр цыф лъэпкъ зэфэшъхафыбэ зэрхъурэм фэшл псынклэу пштэн плъэклынэу Гитлер къышлэшылъ. Ау ежъ зыфитыжыгъэ машэм ифэжыгъ. Цыф лъэпкъхэр зыч-зыпчэгъухэу пным пэуцукъыгъэх ыкли ар зэхагъутагъ.

Теклоныгъэшхор къызыдахыгъэр шлэху ил'эс 65-рэ хъушт. Ащ ипэгъоклэу сыгу къэкыжыырэр къэстхышт. Заор къежыагъэми амышлэу тиколхоз цыкыгъ «10 лет Адыгеи» зыфилоштыгъэм хэт хулыфыгъэхэр шэмэджклэ мэку еоху, зэрэгъэгъэху хэтыхэзэ, шэдэжэгъуашхэри къэмысыгъэу, къоджэ Советым йут Иоф табгэр шым тесэу Иоф зыщашлэрэм повесткэхэр къафихыгъэх ыкли къариуагъ псынклэу Советым къеклолэнху. Шэмэджыр члэзыдзыгъи къахэкыгъ, ытамэ тел'эу къежэжыгъи ахэтыгъ. Кухэр псынклэу къызэкла-

шгуз-клалэхэр, сшынахыжъ ауклыштыгъ», — къарилогъагъ. Пыикъо аубытыгъ. Ащ Теуцожь Махьмуди игъусэу нэбгыритлур Пэнэжыкыуае ашагъэх. Шэндикъо мээ машэр шарагъэти, Пыикъо шаукыгъ, Махьмудэ алэкълэжы партизанэу хэтыгъ. Псаоу заом къыхэкыжыгъагъ. Джар иклодыклэу Чэсэбий Пыикъо клодыгъэ, ихьадэ къащэжы, тикъэхалгэ далъхажыгъагъ. Ишгузрэ ипшэшгъэ цыклурэ бэрэ Гъобэкъуае дэсыгъэх, етланэ Пэнэжыкыуае кложыгъагъэх. Пшгашгъэр дэгъоу еджагъ, гурыт еджаплэм идиректорэу къалэу Псыфабэм дэсыгъ.

Тикъуаджэ нэмыщидзэр къыдэхьагъэп, зауи шыкыуагъэп. Ау румын дзэклолхэр къыдахэхэти, чэт-тхьачэтхэр аугъоиттыгъэх. Апэдэдэ нэмыщ дзэклол шгуашгъэ шыгъэу тигъунэгъу Шынынэхэу Сулэ къыдэхьагъагъ. Ащ дэжэ бэ клогагъэр, къэбархэри къафилоагъ. Къалэу Мыекыуапэ тидзэклол гъэрхэр зыдэхэ лагерэу дэтыгъэм тичылэ клалэу Ишгынэ Даудэ къыдишхыжы, джар игъусэу къэклогъагъ. Сулэ къарилогъагъ: «Сэ амал симылэу мы

чыкыгъ. Ятлонэрэ бригадэм Ишгынэ Мухьдинэ пэщэныгъэ дызэрихэщтыгъ, учетчикэу илагъэр сэры. Тибригадирхэр амыгъотыхэ зэхьум, ахэм ачлплэ тэ ташагъ штабым ипэщэ майор казах клалэм дэжэ. Пистолетыр къыхыгъэу ылыгъ, совет тхьаматгъу Теуцожь Уцужыкыо къогъум къот. «Цыфхэр икыоу къежыгъэкыуалэхэрэп!» елошгъ, майорым машлор къырегъэкы, тэри тыгучлэ изыгъэу тыщыт.

Лъэмыджыри тыралъхьагъ, иклэу дзэми ригъэжыагъ. Джауштэу мэфищым зэпыу имылэу тидзэклолхэр икыгъэх. Псы нэпкъым тытэтэу тятлывызэ, майор горэ къысэклалэ Иапллышхо къысишэкыгъ, ар капитан нэгъой клалэу тигъунэгъу унэм исыгъэр ары. «Къэдгъэзэжынынэу тлогъагъэш, мары тыкъэкложыгъ», — ыуагъ. Джауштэу тызэлукъэжыгъагъ. Тэри инэу тигъэгъушлугъ, къутырэу Шевченкэм нэс дгъэклогъэгагъэх.

Заом йутхэм кынэу зэпачырэр багъэ, тэрыкли а лъэхъаныр псынклэгъуагъэп. Колхозым Иофшлэнэу илагъэр зэклэ зышлэщтыгъэхэр шгузэу къэнагъэхэр арыгъэ. Тэщ фэдэ

СЩЫГЪУПШЭЩТХЭП

шлэху, нахыбэр къуаджэм къэкложыгъ. Тэри ку ужым титэу тыкъэчъэжыгъ.

Шэдэжгъоужым къоджэ Советым ку зэклэшлагъэу бэ йутыгъэр, цыфхэри йуизыгъ. Бзылфыгъэхэр гыштыгъэх — бырсырыгъ. Джауштэу хулыфыгъэу дэсыр мэфи 3 — 4-клэ къуаджэм дашыху, бзылфыгъэхэмрэ тэщ фэдэ клэлэ Итахъомхэмрэ колхоз губгъор зылэжынынэу къэнагъэхэр.

1942-рэ ил'эсым ишышхыгъэу мазэ фэбагъэ. Дзэ Плъыжыыр къызэ-кларклогъэ, тичылэ чэщым красноармейцэу къыдэхьагъэр мэклагъэп. Тэ тадэжыклэ Теуцожыкыоэм аунэ штабыр члэтыгъ, ащ ипашэр нэгъой клэлэ тхьоплэ ишыгъэу, шъхьац дэхэшхо тел'эу, цыфышлэу шытыгъ. Штабыр зычлэтыгъэ унэм исыгъэх нэу цыкылоу Къарэр, ащ ыпхьоу Чэбэхъан, анысэу Аминэт. Пшэрыхъаплэри а шагум дэтыгъ. Ныом чэтэу, тхьачэтэу илэр зэклэ аригъэшхыгъ, ежъ иклэли мыхэмэ афэдэу зыгорэм зэрэщылэр къыдилыгътэзэ. А ныом ышлагъэр залэгъум сэ сяни, тигъунэгъухэу Нэгъе, Нахъо чэтхэр аулыгъагъэх. Ар агъэ-шлагъоштыгъ командирэу ахэтхэм. Пшэрыхъаклоу ялагъэр Пашковскэм шыщэу къычлэкыгъ, ащ Чэбэхъанрэ инысэу Аминэтрэ делэщтыгъэх. Адыгэ шхынхэр афашыштыгъ. Тэри ренэу тырягъусагъ, яшыхэр Пшышгъэ шыдгъэпскыштыгъэх. Нэ-йуасэ къытфэхъугъэху, лейтенантым Андрей Иванович, адрэ старшэ лейтенант клэлэ чэфым Иван Иванович алоты яджэщтыгъэх. Джауштэу тыкырашэклэу мэфэ заулэрэ дэсыгъэх. Дэкыжынынхэ зэхьум Иаплкыорэгъэу тхэкыжыгъагъэх.

Ахэр зыдэкыжыгъэхэр мэфитлугъэу нэмыщ карательнэ отрядыр къыдэхьагъ. Теуцожь Уцужыкыоу Совет тхьамэтагъэр сымаджэу шылыгъи, ты рауагъэп. ВЛКСМ-м ихэку комитет исекретарыгъэу Чэсэбий Пыикъо чылэм къыдэнэгъагъ партизанхэр зехищэнэу пшэрыл илэу. Ар а мафэм Иофшлэ адэкыуагъэу коцыр аупклэщтыгъ. Ащ дэжэ клэхэ зэхьум, ллымэ рауагъ мэзым хъхъажынынэу, ау ар къафидагъэп Пыикъо. «Сэ сыхъажыымэ си-

нэмыщ шгуашэр сщыгъ, ау щэ закъуи афизгъэкыгъэп. Делагъэ шгу-мышлэ, шгуагомыхъ, бэрэ пэмылэу Дзэ Плъыжыым къыгъэзэжыштыгъ, Совет хабзэр зыгъэклодын шылэп». Ышнахыклэу Ереджыбэ къыфигъэпыти, полицием хигъэхъагъэп. 1943-рэ лъэсым нэмыщхэр зэклэкложыхэ зэхьум, Сулэ къуаджэм къыдэхьажы, ежъэжынынхэу Иалъмэкхэр зыгъэхъазырыгъэ лыжы кутым къариуагъ: «Къэкложыхэрэр тиклалэх, шго хэт шгуришыклагъ? Арышъ, сежъэжыгъ ылоу псыхъом икынынэу къуашгъом къылухэрэр сыукыштыгъ». Клэрахъоу голыыр къаригъэлэгъугъагъ. Джащ ихъатырклэ нэгырэ 20-м ехъу зыми кыуагъэхэп, ыужым зэклэри Сулэ фэрэзагъэх.

Загъэбылты эшитлоу Исмахилэрэ Махьмудэрэ ежъэжыгъэхэу къутыгъу Лениным Сулэ ащылукы, къафэгубжи, Щэбэнэхъаблэ паромым къылуишхэи къыгъэкложыгъагъэх. Джауштэу Сулэ зекыуагъэ, ау ил'эс 25-рэ тыралъхы Сыбыр исыгъ, амнистием къыхафи къэкложыгъагъ.

Джащ фэдэу Хьалэщтэ Мэдини псэугъэ. Гъобэкъуае шыщхэу нэгырэ 22-рэ спискэ ашлэху, аулынынхэу карательнэ отрядым ратынынхэу залом, а спискэр ежым Рязанскэм ыхынэу ылуи алыху, станицэм нэмысэу Къургъо мзышхо шызэлитхыи къэкложыгъ, тхьаматэмэ ариуагъ спискэр аритыгъэу ыкли ежъхэр къэкложхэу къагъэугъагъэу. Джауштэу нэгырэ 22-рэ къыгъэнэжыгъагъ.

Ащ ыуж псынклэу тикъуаджэ къыдэхьагъэх разведчик шыухэр. Ахэм ауж къыкыгъ дзэри. Совет хабзэри агъэуцужыгъ, колхозыри зэхэщэжыгъ. Ишгынэ Къамболэт тхьамэтагъэ. Дзэ Плъыжыыр Шытхьалэкклэ къыкыгъи Краснодар клонштыгъ, ахэр Пшышгъэ икынкхэ фэягъэ. Ащ Иофшхо къыпыкыгъ. Икыплэу къыхахыгъэр къоджашхъэмклэ Хъэшъаокъомэ адэжъ, ащ лъэмыдж тыралъхъанэу арыгъэ.

Тиколхоз бригадитлугъу илагъ, апэрэ бригадэм Шынынэхэу Ереджыбэ ипэцагъ, Стлэшгу Рэщыдэ иучет-

клэлакэхэм чэмхэр клэшлэщтыгъ, жьоштыгъэх, лъашго еоштыгъэх. Чэм мыгъасэм Иоф рыпшлэныр зэрэкынынгъэм тимыгъаштыгъ, бжъа-кыоклэ тыдадзыеу, тиджанэхэр зэлатхэу, тфэмыубытыхэу, бжыыр апшгъэ дэлэгъэ тлэкклэжыхэрэри къахэкыштыгъ. А уахътэм ухэмытыгъэу зэклэ къыбгурылоштыгъ. Заом йутым ипыир ешлэ, еон ыльэ-кыштыгъ, ау гъаблэм илэхъан хэтэ узэоштыр, сыда пшлэн плэклыштыгъ? Ар боу кынынгъ. Тишгузэбэмэ ащэчыгъэм ифэшгошгъ уасэ фэшлыгъэн фае.

Ащ фэдиз кын тыралъагъозэ Пшышгъэ тыралъхыгъэ лъэмыджым трактор джадэу ЧТЗ-р къытырагъэхъагъ, ау метрэ заулэ нахымыкыгъэу лъэмыджыр ышлышлы, псым хэфагъ. Тракторыр псым къыхани, дзэр Краснодар кыуагъэ. Ыужым тракторыр Теуцожь МТС-м къыхихыжы, агъэцэкълэжы, Иоф рагъэшлагъ. Заор къемыжызэ МТС-р Гъобэкъуае дэтыгъ. Ишгынэхъаблэмэ чырыбш мэщытэу ялагъэм станокхэр члэгъэу Иоф шашлэщтыгъ. Ау МТС-р къутырэу Шевченкэм ахыжыгъагъ.

Зэошхоу кыуагъэм тикъуаджэкклэ гъэхъэгъэшхо шашлыгъэ пным езуагъэхэм япчъагъэ маклэп. Майорэу Уджыху Заурбэч Берлин нэсыгъ, ар Бранденбургскэ къэлапчъэм икомандат игодзагъ. Уджыху Шамилэ Александр Невскэм иорден къыратыгъагъ. Стлэшгу Ахьмэд клэлэклэ дэдагъ, Беданэкъо Къасимэ игъусэу псыхъоу Дон дэжэ шыклогъэ заохэм ашагъэхъагъэм пае Ахьмэд Лениным иорден, Къасимэ Хэгъэгъу заом иорденэу апэрэ степень зилэр къаратыгъагъэх. Джащ фэдэу лыхъужынынгъэ заом шызэрахъагъэу, ау икыоу ацлэ рамылоу тилэри маклэп. Сэ къыздэджагъэхэу Ишгынэ Мосэ, Ишгынэ Шамсудинэ, Тхьаркыохъо Мухьдинэ, Чэсэбий Юсыф заом иапэрэ мафэхэм тикъэралыгъо гъунапкъэ йутыгъэх. Ахэм ащыщ къыгъэзэжыгъэп.

Тикъуаджэ шыщэу заом хэтыгъэхэм ягъэхъагъэ ныбжыи тшыгъупшэщтыгъ.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр.

Гъобэкъуаи.

УФ-м и Конституции ыкли хэгъэгурлызыгъэклогъэрэ кыуачлэр

Мы гупшысэ иныр къышчызэхъафыгъ бэмышлэу къыдэкыгъэ монографииу «Конституция Российской Федерации и реальный фактор прогресса в стране» зыфилошэм. Ар зытхыгъэр АКЪУ-м и юридическэ факультет икафедрэ ипрофессорэу, тарихъ шлэныгъэхэмклэ докторэу, АР-м наукэмклэ изаслуженнэ Иофшлэшхоу, СССР-м иапшгъэрэ еджаплэхэм ящытхъушлэхэр ыкли шлухъафтын бгъэхалъхъэхэр къызыфагъэшгошагъэхэу, УФ-м социальнэ шлэныгъэхэмклэ и Академие, шлэныгъэхэмклэ Адыгэ (Черкесскэ) Дунэе Академием яакадемикэу Шыкыултыр Батырбий Иляс ыкыор ары.

Зигугъу къэтшлырэ научнэ Иофшлэгъэшхор Адыгэ республикэ тхылыгъ тедзаплэм 2010-рэ ил'эсым, ОАО-у «Полиграф-ЮГ» зыфилошэм къышчыдигъэкыгъ. Тхылым изэхэт редакции ипашэр юридическэ факультетым конституционнэ правэмклэ икафедрэ илэшхыэтэтэу С.Г. Дзыбэр ары.

Шыкыултыр Батырбий имонографииу «Конституция Российской Федерации и реальный фактор прогресса в стране» зыфилошэр теубытэгъэ икыу зыхэлэ научнэ ыкли практикескэ Иофшлагъ. Федерациемклэ Советым ыкли Къэралыгъо Думэм Урысые Федерациемклэ и Федеральнэ Зэлуклэ язаконотворчествэ зэгъэшлэгъэным, Иофыгъохэр зэфэхысыжыгъэнхэм, хэгъэгур ыпэкклэ лыгъэклогъэгъэным, хахъо ащ егъэшлыгъэнымклэ шылэ амалхэр къызфэгъэфедэгъэнхэм ар атэгъэпсыхъагъ.

Шыкыултыр Батырбий имонографиие авторым УФ-м изаконодательствэкклэ шлэныгъэ дэгъухэр зэрилэхэр къышчыгъэлэгъуагъ, ахэр ифэшгуашгъэм тетэу ыгъэфедэхэзэ, Иофыгъо иныр зэхъафгъэнымклэ, къылотыкыгъэнымклэ шлэгъэн фаехэр къышчызэхифыгъэх, къышчытыгъэх. А зэклэмэ ялытыгъэу, монографиер тхылыгъэжэ зэфэшхъафхэм ашлогъэшлэгъонэу, шылэныгъэмклэ къашхъапэнэу щыт тхылыгъэу тэлыгъэ.

Монографием имэхъанэ къэзыгъэлэгъышхэр хэгъэгум хэзыгъэхъоштыгъ ыкли зыкъэзыгъэлэгъыштыгъ кыуачлэхэр зыфэдэхэр, Урысыем иджырэ шылакклэ нахышлугъ фэшгъэнымклэ УФ-м и Конституциие шгуагъэу хэлтыр, Урысыем шыпсэурэ цыфхэм яфитынынгъэ ыкли шхъафитынынгъэ къэухъумэгъэнхэмклэ Конституцием ипшгъэрылхэр къызэрэщызэхифыхэрэр ары.

Джащ фэдэу авторым Урысыем конституционализмэм илофыгъохэр ыкли ипшгъэрылхэр гъэцэклагъэ зэрэщыхъухэрэр, ахэр зыфэдэхэр, зылылэсыхэрэр, джырэ федерализмэм купклэу илэр зэхифыгъэх.

УФ-м и Конституционнэ доктринэ иметодологиэклэ зэхъафын-зэгъэпшэн Иофыбэ авторым ышыгъ, хабзэм ифедеральнэ органхэм ялофшлэн ил'эныкыо шъхьалэхэм, ахэм япшгъэрылхэр зэрагъэцэкклэхэрэм, Федерациемрэ ащ и субъектхэмрэ зэрэздэлорышлэхэрэм, нэмыкк законотворческэ Иофшлагъэхэм къатегушылагъ.

Авторым монографием къышчыхигъэщыгъ лъэпкъым ишхъафитынынгъэ зыухъумэу, цыфым ифитынынгъэ къэзыгъэгъунэу щыт къэралыгъуаклэр Урысые Федерацием зэрэцагъэпсырэр.

УФ-м и Конституционнэ гъэпсыклэ хэхъухэрэ зэхъокынынгъэхэр УФ-м и Конституцииу 1993-рэ ил'эсым аштагъэм къыдилыгътэу зэрэщытыр егъэунэфы.

Монографием Иоф дишлэнымклэ Шыкыултыр Батырбий научнэ Иофшлэгъэ зэфэшхъафхэм анэмыккэу, законхэр, ахэр зышчызэхъафыгъэхэ документ инхэр ыгъэфедэгъэх, зэхъафын-зэфэхысыжынынхэмклэ Къэралыгъо Думэм ыкли Федерацием и Совет хэтхэм ялофшлагъэхэр илэубытыплагъэх.

Шыкыултыр Батырбий имонографиие студентхэм, аспирантхэм, апшгъэрэ юридическэ еджаплэхэм ыкли нэмыкк еджэплэшхохэм, депутатхэм, хэбзэ Иофшлэхэм агъэфедэн алъэкынынэу щыт.

Е. КУРБАНОВА.

Юридическэ шлэныгъэхэмклэ кандидат, АКЪУ-м и юридическэ факультет идоцент.

(Къызыкълэыкълорэр
мэлылфэггум и 17-м
кыдыкыгъэ номерым ит).

Сыда джы зэрэдгъэхьэрэр Илясрэ сэрырэ, насыпэу фэхьугтэр сэ кысырыкълуагъэм зэрэтеклырэ хьэтэшхор, ей?! Зеклоклаеу лъащи зысшлыжыгъэп. Плэкклаеуи нэшъу сехьулаагъэп. Ым? Къаолъ, Ауджэдж лъэш, шыумэ ятхэ мэзгъэжъ. Бэ дэдэ сйэу нэшъу сишлыгъэп, шыпкъэ, шьо-теплэ сйагъ, ныбжыи сылзэпцлаагъэп. Шьозэрэщи, гъэбжъум итхыи, ахьахъ, симыгъэутэшъуагъ: Уашхьом кыушыхьатын. Сыплтэн сйозэ сынэ дагъэ кыитемынэжыгъэмэ, эй, адэ сыд джы?! Мош илахъ лэплэ цыкълум нахыи, сынатлэ итхагъэм нахъ зэриджылэр? «Ыт» йори шымэ яу. Сэри сашлошлыштыгъ сшлэш сиыбжыкълэгъум, эй, адэ сыд джы? Абрэдъ Шынэгъожъэу цлэые зыфашлыгъэм игъогу ныкыо насып улъэгугъэ, сэ сизакъоп, бэ дэдэмэ, бэ дэдэмэ нэшэнэ ныбжыкълужъэу ашъхьэщыт, хьау, тычлэтыгъ, хьау, хэбзэнчъагъэу гукъабзэ-гукъанклэхэр узэфыгъэнхэм икын щэч инэшэнэ мытхыгъагъэх. Ый, мысэр зэрилъэкълэу малъэ. Адэ сыд джы?

***

Ахъ, Александр Сергеевич, синэфын, сыд шэныжъэу сй мыр, сымышлахъэу джыри сыхилъэсагъ: «Палкиным» хьышъэу пылтыр кыпфэсютэнэу сйуи, ей, сшъхъэ мыгъожъ, узызгъэгугъэгъагъэр? Шьо шъуи Нэкълэй-Палкинэп...

Мафэкъо Къадырбэч, колхозым ипхъэшлэ цлэрыложъ, Илясэ тхьамыкълэм мыщ ыпэкълэ зигугъу къэсшыгъэ бэщыр зыфешлым нэуж «Къадырбэч-Палкин» тлозэ, лыжытым цлэлыер кызытедгъэнаагъэр. Хьэ-лэкъуаехэм, жъи кълэ, зэуи тчыкхурэп ащ фэдэхэр. Коцыр зэпытыдзэу зэгорэм хьамэм тытетэз, тхьаматэр кызытклэрэхьэм, щхын ылозэ инэгъунджэ шлуцлэшхо кыкълэзыгъагъ, коц сэмэшхом хьафэгъэу сэры джыри кыфэзыштэжыгъагъэр. «Олахъ, «тлоклым» тежъугъафэгъэм, хьахъужъхэр, — нэгъунджэр зыкълыхъажъэ, етлани мэхшы. — Урысыпшмэ алыгытыгъэм фэдэу, къэбэртэе махъулъэм ибэщ фэдэу!..» Тхьамэтэжым, заом кызыкълыжыгъэм кыщегъэжъагъэу, ынэмэ къакълчэу ары зэрэрыгушылэхэрэр, бэшлагъэп Къалэм кызышчызэригъэлэзэгъэхэр. Нэгъунджэр джы зыкълэхъэ, тыгъэр къамыоным пай нылэп.

Тхьаматэм зыфилорэри кыыхъагъ шъхьаеу, цлэлыер зытетлукълыгъэр, ори, сйлапл, гу лыпгъэгъэщт, нэмыкъл шыпкъ. Ар ори ошлэ. Къадырбэчи, уятэпэмэ, ыгу къеуагъ плонэу зытэригъэгугъафэгъэп. Сикъэзэкъ блэгъэжъ ар кыфэсютэагъэшъ, непэ мафэр кълыхъэмэ шьэрэ-минрэ мэхшы, ежъмэ абзэкълэ нахъ дахъэу бэщым цли фишлыгъ: «Княжеский значок Ильяса». Джары! «Зэгугъ, зэгугъ, ащ нахъ шлагъуи ашыгъум сэ кыпфэсютэагъ», — сэлэшъ ситэлмэщэжыи ыгу зэгосэгъэуты. Хьау, сыгукълэ нахъ, сыжэкълэп.

Мэхъухъэба лыжыыр — пхъэупс-пхъэзэхэпцэ хьыдзэ-

НАРОДНЭ ПИСАТЕЛЭУ ЦУЕКЪО ЮНЫС ИЛЪЭС 70-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКИ

псыдзэжъ, боу йушыжъ, сикълэлэ нэф. Ыгу римыхъы зыхьукълэ, къуаер кыуигъэлъэгъунышъ, мыжъор уигъэдырыныр зэуи чыхъушгъэп.

Ныбжыи, сэлэоба, фэмышлыу уанэ ыкълутагъэп. Адыгэмэ къатырихыгъэп, тэ, адыгэхэм ащ фэдэ тилэп, ым, тилагъэп, шыгу: Къадырбэч жэхэр сыдигъокълэи гъэмафэр ары зышыхэрэр, кухэм — кымафэрэ апэлъы; узыкълырыплтын ладжи адыгэми ял шъхьаеу, хьэлъэкъое пхъэшлэжыыр загъори Симакым екълэ, Пашкэм дэс урыс благъэм дэжъ; ащ ымыдэжъми, зыдэкълон икълун илэуи ехъуапсэх. «А, урыс нью горэ кыыхигъэшыгъэшъ ары нахъ ащ!» — нэрымлыгъэуи кълэнэ-кълэлъэ тыкумклэ епэбжъао-

плъхъашта, санэ рыбгъэпшлэпшлэнмэ, къужыпсэмэ, мыпсэмэ, шъуатэмэ...

— Ым, значит, кызыгурылуагъ о узыфаер... — джыри зэзакъо къэкълуагъэм ынэгугъуи кълэплэжышгъэ, кълэплэжынышъ, тамыгъэ горэ ыгъэуцугъэ, ежыыр закълу нылэп ар зыллэужыгъор етлэнэ кълэзышлэжышгъэп.

Зынэгугъуи кълэплэжыгъэм хьа-зырэгъу ыгу кълэлодыгъэу кыу-лудымыдышгъэ:

— Сшлэгугъэрэп, Къадырбэч, о нахъ пшлэн, сэ ащ хэ-шылкълэ фысйлэп...

— Фыуилэпышъ арыба сэ пхъэ зыкълэскъутэрэри...

Колхозым кушэрэхъ цыкълэ кызырэхъемыкълорэм фэд, ылэ пымыкълыгъэ кушъэ, кълэ,

зышлышгъэри тят: мыщ ыпэкълэи кълэсълуагъэба пхъашлэ сыхъу зэрэшлэиуагъэр. Школ кыпэ-кълыгъохэм ренэу атырегъафэ. Ыуж сырегъэуцогъэ, Мафэ-къомэ яшагу сыдещэ. Илэс пшылкълэуи сыныбжыгъээн: «Къадырбэч, зы окоп тызэды-дэлъэу, шызэдэтшхыгъэ мыхьа-мелым ышлэклэ сыкълэуолъэу, ош фэдэ зэрэмыхъушгъэри сипэлэжыи ешлэ, ау уишлуагъэ кълэбгъэкълынкълэ сыпшэгугъы, елълэумэ, зыкълышыгъыжыкълэ фаери кызыгурылорэп, — мы кыпфэсшагъэм зыгорэ кълэ-гъашлэ. Адрэми игуап: «Боу езгъэшлэн, боу сыкълэгушгъун! Ежыырба — сэры шъхьаеу, — инасып зылэ илтыр! Ынэ ыгъа-плээмэ, ым!»

«Сынэ згъаплэу» сйозэ, сэ-

ЦУЕКЪО ЮНЫС

КЪАДЫРБЭЧ ИБЭЩШЫГЪ

Тарихъ романым щыщ пычыгъохэр

хэрэри кыыхэкълых. Лыжытым адрэхэри мыдрэхэри зы цлутклэ ытхьакълэмэ ригъахъэхэрэп. Ащ нахыи пхъэм хэшлыкълыгъэ горэм ифилософиеи лэклэпэ лэ-клэгъахъ е ащ изакъоп, чылэ-ми фишлэрэм гъунэ илэп: «къа-мылыбжъэ е джэмышх тилэ-жъэп, Къадырбэч, зыгорэ кы-тфеппэсыгъагъэмэ» — залокълэ, тетрадь лужышхоу дэпкъым пылгъагъэр кыпсехы, кълэлэмыр ыгъэуцлынзэ, кыкълэуцлэжыи, хьау, нахъ кыфызэхэфеи, хьау, кълэлэурэм ышлэ-лэкълуацлэ детхэ. Етлэн ары ежъ, Мафэ-къом, ыбзэ кызытлэжэрэп. Мы-тапэкълэ къамылыбжъэр мы-рары зэрэшлыштыгъэр, джэ-мышхыри, рыпшхышгъым икуо-гъэ-чэнджыгъи еллытыгъ, шчыуа, къундысыуа, лэпса узэшшогъэр, шьоум узэрэхэ-лэштри нэфэшъхьаф. Ей-ей, адэ псэлъыхъо кълэлэм кълэ-шныр зэригъэнафэрэм фэд, о узыфаеу мэхъанэшхо, ым, пшлэиуагъэр зэхьанэшлыкълэ-ным, ары адэ, мэхъанэшхо ил. Йофышхуи пылъ боу! Къы-щыхъушгъутагъэ-щыхъушгъу-тэжыгъэкълэ цыфыр кызы-рэллэуагъэр бгъэыкълэн плэ-кълышгъэп. Къамылыбжъэри джащ фэдэ къабз, ибгъэхъо-шгъым еллытыгъ, рыпшхыш-гъым еллытыгъ: тешъуа, кур-ба?! Пшъашгъэм жэуу къэтэ-джыныр ишэна, бэрэ чыеныр икласа! Нэгъуцугъа, гушлэу-олахъэ сымыджэгъу, ый! Урыс-мэ, нэмыкълэми, дэгъоу ашлэу къаублагъ. Ианлэум, пхъэчэе-шлыным илэуагъэ лэклэжъ-хъахъ, хьау, йыл кыуионклэ арэп. Слэ кыфэщтэп ылоу зы-пигъэхэрэзыкълынкълэ арэп. Пхъэ-чаир боу зэтэфыгъэба, кы-ригъэжъэщт. Къадырбэч, гушылэм фэшл; пхъэ лэпкъыр ары, пхъэр зэрэбгъэгъушгъэ шылкълэ, уахътэу ебгъэкълэ-ин фаеу ипчъагъ; пхъэчаеу зыфалорэр зэрэбгъэфедэнэу уихъисапыр, шлолу щызэхэ-

адэ зытлэу-зыщ кыыхэкълын, шлурышлукълэ чылэм кыдыб-гъотэнэп, пшышъао хэпхэн-клэи уемыуыкълытыхъэжыныу, унагъо пэпчэ уихъанклэи уфит. Арыба, баоми, мыдэ гушылэ-гъэщыхэр мэхъухъэба, хьэлъэ-къое пхъэшлэжыыр башлэ, джы-мы кълэспчыгъэр ызышчани хьунэп. Сырихьыллагъэшъ ары сыкълэзыкълышгъытхьэрэр. Нэры-мылэуагъэ сатыу ышлырэп зы-фалорэм фэд, илэшлагъэ нэгъуа-джэ хэлэп. Дахэр жэм кы-дещы зэралоу, гукълэошхом узэ-редзэжыи, кълэн зылэмрэ кълэ-халъэмрэ азыфагу щызэрэхъэ-рэ пхъэзэхэпцагъэр ары етлани угукълэ умыуишлышхьан умылэкълырэр, а-енасын! Нэ-мыкълэ кълэралмэ ятэмэрыхьэ-къащигъагълэрэ шылэп. «Хэн-дах» ары нэузыр зышгъэрэр, хьау, зэгъэпшныгъэхэр зышлы-хэрэр. Мафэкълэм илэуагълэу зэрилуагъэу, хэшлыкълэ ащ сэ фы-сйлэп, кълэхалъэ сыдахъэрэп, сьэдэжырэр. «Сыцылкълуш». Сэ сынэгугъуи кълэтхэр: тхъууалъ, бжъалъэ, хэшъаеу хъулчлы-кълыгъэ джэмышх, бэлагъ-жъо-лагъ, къамылыбжъэ, мыщ ыпэ-клэи кызырэлъуагъэу, тхъауцлэ, осыр зэрэхъэрэ хьанцэр, Ианэ-жъуанэ, нэмыкълэ зыфэллэ-хэр, зэкълэри, сызэрэфаеу, сыгу кълэжыжъхэрэп, сызышыфаеми ары. Ау зэкълэ, зэкълэ-псыкълэ, цы-фыр гъымэ джалъэзэ, дунэе нэфым кызышчытэхъэрэмрэ, ынаплэхэр агъэпллэжъхъэу, хьа-дэгъэ гъы мэкълэшхокълэ ишагу-кълэблэчъэшхокълэ зышчыдахъ-жыкълэ нэсыфэклэ ылэ зынэсэу, ишчыкълэжъэмклэ кълэзыгъэрэ-рэ цыкълэу-шъокълэу ары сэ сизэхашлэ кыыхъэхэрэр. Сы-ныбжыкълэ кыистефэу зышчы-хъэрэ плалъэми а нэмыкълэ кълэ-ралмэ ятэмэрыхьэми аплэрэ хьарзынэми сиякълэ атефэщт. Къадырбэч шъхьаеу, сэри фэ-сыушлушлышгъэ, сэрмыгъу.

Ар сапэкълэ къэт. Синасып лыжыым рыхьыллэшгъэ. Къаигъэ

ри, мэзым сызызыдишгъэкълэ, Къадырбэч ыпэ селъадэ, шэ-кълэхъэ чан плонэу, чыгъэ лэп-къэу зыфилуагъэм фэдэхэр кы-фыхъэсэгъэхы, хьау, кыфэз-гъотхъу сйозэ, мэзыр кълэсэ-чыыхъэ. Жэ лэгу хъушгъэ чы-гыр, сыд фэдэми хьунба, кълэ-гъэщыхъэ илэмэ, кызыбгъот-клэ, лэужыном теуцогъэ шэклэу хьэр зэрэауа, куохъаушхо кълэсэлэты, Къадырбэч-Палки-ныр кълэсыфэклэ сыкълэрыкълэ-рэр. «Хьау, Нэ — «Нэ» ылозэ кысыдэжъ, мыстхьэр — хьутэп. Тэ тышчыкълэжъэр — чыгай.» «Чыгай плуагъа, адэ чыгаеу кълэзгъотынба!» Икълэрыкълэу — куохъаушху. Лыжыыр, сыд-ми, ахьыригъэсым нэсэгъэсы. Пчыхъэлэ чылэагъэу, ку-шъхьэм тытесэу тыкълэжыи хьумэ, тлэклэу хэшъауауа-кълэзэ, етлэнэ гушлэшгъыгъэ: оры мыхъугъэмэ, Нэ, ащ фэ-дизыр скълуагълэ кыыхъынып! Жэлъэгупхьэм изэкълуагъэп, Кълэбатыкълэм имэз тызыкълэ-клэ, хэшъаий, хьамшхунтлэи тегъэлсыхъагъэхъу, занклэу лупсыр къафэчъэу, кызыдат-щышгъыгъэ. Мыхэр, Къадырбэч зэрилоу, очрыд ялагъэп, гъэ ре-ным ишчыкълэжъагъэх. Сабыр чылэм кызышчыдэхъошгъым, Ианэм гъомылапхъэр кызы-шчытебгъэуцогъэ охътэ гъэ-нэфагъэ илаагъа, кълэчыгъэ-лоуфэгъэх сыдигъокълэи, ей! Арти, пхъэ гъэгъуагъэу илэм хэ-кълэрым фэдиз хэжъожыи фэгъгъ, хьау, ычыллэ ригъэхъажыи-шгъыгъэ ардэдэм. Тхъуолъа-пхъэм игъэхъазырын зэкълэмэ анахъ псынклэжъэр. Тыздакълэ-рэри нэмыкълэ мэзыгъ. «Отэбэ-блыгу» алоу, пхъэшъабэ нэ-фэшъхъаф кышчымыкълэу, Ды-шлэ псыхъо нэпкъ рекълэклэ. Кушъэ бэш зыхэтшлыкълышгъэ пырэжыиечхэри ащ кышчыты-упкълышгъыгъэх, тлэхэр кызы-хаулылхъэхъэхъэ. «Отэбэ блыгу» тымыкълэ хъушгъэп, Нэ, — ылоу, Къадырбэч стхьакълэмэ кызы-

ригъагълэ, сызкълыфэжыагъэр, ей, сэри сшлэрэп, кълэсымыло-гъагъот ренэу есэгъэлэжыи. «Сыдигъу, сыдигъу?» — ынэ-щысэшъу. Адрэмэ ямышлыкълэу мээ нэфынышху. Чыгъэ плэшъэ шхьонтлэшхо-фыжыишхъэр зэдыпэбгъух, тыжыи чылэ-рымэр атырехы, кълэуагъэ зы-шлуагъэ зэбгырычхъэри, ахэм апыблэжъэ пклэшъэ онтэгъухэри нэфэшъхъаф тыжыиыпс егъэ-шъуагъэх, тыгъэр ежъ иды-шъэпс пкълыжыгъэкълэ нахъ къахъэлэлыхъэшъ кълэжэпкълэ-рапкълэныхъ. Бзыми нэфэшъ-хъаф шыпкъэу ордэ кышало, хьауми, нахъ бзыу хэшпы-кълыгъагомэ япшыплэмэ сшлэ-рэр. Уиыбжыкълэжыи зэкълэри нэфэшъхъафэу кыпшчыхъумэ сшлэрэп, хьаумэ? Пшлэхъэнэп, пшлэхъэнэп. Шъхъошгъэ кълэб кълэушхъэ мээ джы сызыха-хъэкълэ, Александр Сергеевич, сизэман чыгъэ зэмылэуагъэ-гъомэ ай сэ лэ зэрэщысфэрэр, ай сэ лэ зэрэщысфэрэр! Умы-шлэмэ модрэ сйльэныкълэ гу-псэхъу хычлэ-псычлэ хъужы-гъэхэм псэ кълэпысэгъэкълэжыи плонэу. А-енасын! Зэоуж хьа-зэбхэм, «сорэкъ седьмой» мы-гъом гъомыли лэклэплэи тфэ-хъугъэх; гъэшлэбзэ мыхъыжъэу ай сэ сйупэмэ афылшлыкълэ-рэр. Сибалыгъыгъэ джа икуо-хъау-иджэрпэджэжыи чыжъэ-клэ кълэу: «Къа-а-адырбэч, моу кълэ-о-о!» Илэклэ гушъонэклэу мырэушгъэу сыкълэжъэнэщтмэ сшлагъа сэ?.. «Къа-а-а-о-о!» «Отэбэ блыгу» бзыухэри, яорэд лужыкълэ сэшлэжыи. Пхъэшъабэ кълэо зэпыыхъэхэр Мафэкълэмэ яшагу дэт хьако-шым щызэтетэлъхъэх, жъау зэпыгъа, жъауагълэ бгъэгъушгъын фае. Хьакош кълэхъэшху.

— Бжъэдыгъумэ мызэгъо-гум тхъууалъэр хьаюи хьут, — сызфэрэзэжъэу сызпыутхып-кълыхъажъэ, сэщхы. Псэич лэплэри зэрэзэкълэушхъагъэу, схыи члэсълхъагъ.

— Нэ, шапсыгъэхэри плон ай! Джы шахьом шыр хэдзэ-жыи, ори кълэнагъэм зыгъэлэсф, — дэпкъым еусэигъэ пхъэхыр жъгъаузэ, лэмэ-псымэхэр зэ-рылъ пышлыкълым ехыи, обзэ-гъу кълэлыкълыгъэри адрэ лэм-клэ зыдишгъагъ, зыми ахэмклэ чыхъэ фишлыхэрэп. Гъэчаны-гъошлэхъэп. Тхьамафэм зэ. Мы-жъо шэрэхъыр сэры кълэзышгъэ-кълэуагъэ, сышчыгъэзэн сйомэ, гум пклэнтлэр дигъэуау. Бырулэ-жыи сытесэу, лыжыи сы-фызэджэжыи:

— Неуц когизым тхылхъэр кълэсфэныу сыкълэушгъэ, сы-кълэдымыкълэи нэжыи мэхъу...

— Ащ фэдэ кызылэклэмы-гъау!

— Типэхъажыгъэ кълэсыгъ, арышъхъаеу...

— Ихъау, Нэ, неущмыкълэ укълон, — лыжыыр лэшъэу кълэуагъэ. Къадырбэч-Пал-киныр неущ зыпэтытыр боу мэшлэшху...

Сышхыгъэ. Ыгу рыхъэу кы-члэклэи, пхъэшлэжыи ежъ-ежыырэу джаушгъэу загъорэ зэ-джэжыи.

— Тхъэм пай, неущ жылоу кълэло, Алэбыкълэу шчырыр, — гур ыгъэушкълэу кыпигъэ-хъожыгъэ етлани. Чэм-мэл дэ-фылгъом ыпэ кълэсыгъэ. Сыд шъулуа зыгъэгумэжыгъэр?!

(Джыри кыкълэжыиушгъэ).

Гъогумаф, тилъанлӕу «Налмэсыр»!

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокло ансамблӕу дунаим щызэлъашлӕр «Налмэсыр» США-м кӕуагъ. Штатӕу Вирджинием искусств-вэхэмкӕ Дунӕ фестивалӕу щызӕхашагъэм «Налмэсыр» хэлӕжъшт.

Ансамблӕу «Налмэсыр» иди-ректорӕу, Урысыем изаслуженнӕ артистӕу, АР-м инароднӕ артистӕу Бӕстӕ Азмӕтрӕ «Налмэсыр» ихудожественнӕ пашӕу, УФ-м изаслуженнӕ артистӕу, АР-м ина-роднӕ артистӕу Къулӕ Мыхъамӕтрӕ США-м зыщӕжънхӕм талукӕгъ.

— Ансамблӕр жъоныгъуакӕм и 9-м нӕс США-м щылӕшт, — кытагъуагъ «Налмэсыр» ипашӕ-хӕм. — Дунӕ фестивалым тикъашӕохӕр кышцигъэлъӕгъо-

штых, адыгӕу Америкэм исхӕм тиартистхӕр алуӕштых, Адыгӕ хасӕхӕм пчыхъӕзӕхӕхӕр ащы-зӕхашӕштых, лъӕпкӕ Иофгыдохӕр зӕрахъаштых.

Къалмыкымырӕ Адыгеимрӕ яансамблӕхӕу «Тюльпанымыр» «Налмэсымыр» яконцерт Мые-къуапӕ зӕрщыкӕуагъер тигъзет кыхиутышт.

«Налмэсыр» США-м ежъӕ-ным ыпӕкӕ концертӕу Мые-къуапӕ кыштитыгъэм сурӕтыр кыштитырахыгъ.

«Жъылым» музей тыщӕдӕлушт

Адыгэ къэралыгъо университетым иорӕ-дыло купӕу «Жъылым» тилъӕпкӕгъуохӕр зы-щыпсӕурӕ хӕгъӕгъуохӕм, Урысыем и Къыблӕ шӕолъыр, Москва, Ленинград хӕкум ащы-зӕлӕшлӕ. Художественнӕ пашӕу Гъукӕ За-мудин кӕззакло афӕхъузӕ, зӕлукӕ гъӕшлӕ-гъонхӕр купым зӕхӕцӕх.

Адыгэ Республикэм и Лъӕпкӕ музей зӕлукӕу щы-клошттым ижъырӕ адыгӕ ордӕхӕр щылуштых, лъӕпкӕ мӕкъамӕхӕр щыжъынчыштых.

Сурӕтым итыр: купӕу «Жъылым».

Футбол. Ятӕонӕрӕ купыр

Р. Уздӕным сальто кӕешӕ

«Динамо» Ставрополь — «Зӕкъошныгъ» Мыекъуа-пӕ — 0:1.

Мэлылфӕгъум и 17-м Ставрополь щызӕдешӕгъӕх.

Зезыцагъер: А. Комаров — Волгоград.

«Зӕкъошныгъ»: Шӕуджӕн, Кузнецов, Битӕкӕу (Пан-ченко, 54), Юдин, Таукъӕн, Зеленский, Батырбий, Сан-даков, Балабанов (Мирный, 89), Жегулин (Романенко, 76), (Мальцев, 90), Уздӕн (Павлов, 82).

Къӕлапчӕм Игъуаор дзӕйдзагъер: Уздӕн — 6.

Мыекъопӕ «Зӕкъошныгъер» гъогу зыштитхӕаным тренер шъхӕлӕу Зеклогъу Муратгъушы-Игъу тыфӕхъугъ. Тифутболистхӕм Урысыем изӕнӕкъокъухӕм зафагъӕхъазырӕ, ешӕкӕ дӕгъу кызырагъӕлӕгъошттым пылтых. М. Зеклогъум зӕрилгытӕрмӕкӕ, футболист пӕпчӕ илӕпӕсӕныгъӕ нахъышлоу кызышцигъӕлӕгъошт чыпӕм щӕбгъӕшӕным пӕе уахъ-тӕ ищыкӕгъ. Тикомандӕ зӕнӕкъо-къухӕм ахӕлажъӕз лӕкӕу илӕм хӕгъахъо.

Ставрополь икомандӕ теклонгъер кыдихынӕу гугъӕштыхъ. Нӕбгырӕ мини 3 стадионым дӕ-сыгъ — ар бысымхӕм ашӕомӕ-кӕгъ. «Зӕкъошныгъер» апӕрӕ такыкхӕм къашыублагъу ыпӕ-кӕ илӕу фежъагъ. «Динамӕр» ащ фӕдӕ ешӕкӕм фӕмыхъазы-рылоу хъакӕмӕ къашыхъугъ. Игорь Жегулиным Игъуаор кы-зыратым, псынӕкӕу тӕкӕу лы-кӕуати, Уздӕн Роман зыдӕщыт лъӕныкъом Игъуаор ытыгъ. Ро-ман Игъуаор кыгъӕуцугъӕп. Гимнастикӕм нахъыбӕрӕ ша-гъӕфедӕрӕ «сальто» зыфалорӕр ешӕпӕм кышцигъӕлӕгъуагъ. Къӕлапчӕм ыкӕыб фӕгъӕзагъу Игъуаом лӕшӕу еуи, хъагъӕм щигъӕчӕрӕгъугъ.

Бысымхӕр пчъагъу 0:1-м емызӕгъхӕу тикъӕлапчӕ на-хъыбӕрӕ кӕкӕлхӕу фежъагъӕх. Александр Волковым, Андрей Волобуевым, нӕмыкӕхӕми ти-ухъумахӕхӕр агъӕгъумӕкышты-гъӕх. Тикъӕлӕпчӕлутӕу Шӕуджӕн Борисӕ цыхъӕшӕгъоу ешӕ-штыгъ, зӕкӕлӕыкӕу тӕгъоогогъо Игъуаор кызыӕкӕидзӕжыгъ. Иван Юдининым Виктор Кузнецовым-рӕ аужырӕ нӕгъӕуиӕпӕгъуохӕм Игъуаом кӕуапӕ рамьтӕу кызы-кӕидзӕжъуи кыхӕкыгъ.

Денис Павловыр ешӕпӕм кызыхӕхӕм, бысымхӕм якӕзлӕ-

пчӕлут ыгъӕгъумӕкызӕ, изакъоу тӕгъоогогъо екӕугъ, ау къӕла-пчӕм Игъуаор дидзӕн ылӕкы-гъӕп.

«Динамӕм» итренер шъхӕлӕу А. Патӕ «Зӕкъошныгъер» дӕгъоу ешӕгъу пресс-зӕлукӕм кышци-гъуагъ, титренер шъхӕлӕу Зекло-гъу Муратӕ кыфӕгъушӕагъ. Теклоныгъер «Зӕкъошныгъӕм» фӕ-шъуашӕу кыдихыгъ.

Купым хӕтхӕр зӕрешӕгъ-хӕр: «Ангуст» — «Дагди-зель» — 1:1, «Батайск» — «Авдодор» — 1:1, «Энергия» — «Астрахань» — 3:3, «Та-ганрог» — «Митос» — 1:2, СКА — «Черноморец» — 2:3, «Беслан» — «Кавказтранс-газ» — 1:1, «Мӕшыкӕу» — «Торпедо» — 0:1.

Чыпӕхӕр зӕтӕгъапшӕх

Командӕхӕм очко пчъагъу ялӕр:

1. «Зӕкъошныгъ» — 6
2. «Митос» — 6
3. «Черноморец» — 6
4. «Торпедо» — 6
5. «Энергия» — 4
6. «Дагдизель» — 4
7. «Мӕшыкӕу» — 3
8. «Астрахань» — 1
9. «Ангуст» — 1
10. «Беслан» — 1
11. «Авдодор» — 1
12. «Батайск» — 1
13. «Кавказтрансгаз» — 1
14. «Динамо» — 0
15. «Краснодар-2000» — 0
16. СКА — 0
17. «Таганрог» — 0.

Мэлылфӕгъум и 22-м «Зӕ-къошныгъер» тикӕлӕ щылуӕшт «Энергия» (Волжский).

Гандбол, суперлигӕр

Мыекъуапӕ щӕкло

Урысыем изӕнӕкъокъу хӕлӕжъӕр гандбол хӕлӕфыгъӕ командӕ-хӕу суперлигӕм хӕтхӕм якӕлӕх ешӕгъуохӕр мӕ-лылфӕгъум и 20 — 25-м Мыекъуапӕ щыклоштых.

Я 7 — 9-рӕ чыпӕхӕм ащы-Иӕ командӕхӕр арых тикӕлӕ щызӕдешӕштхӕр. Мыекъуапӕ, Ижевскӕ, Астрахань ягандбо-листкӕхӕр зӕлукӕштых. Ешӕ-гъуохӕр пчыхъӕ кӕс сыхъатыр 18-м аублӕштых. «Адыифыр» я 7-рӕ чыпӕм щыл. Нӕпӕ ыкӕи неущ «Адыифыр» «Астраха-ночкӕм» дешӕшт.

Нӕкӕубгъом итхӕр зыгъӕхъазы-рыгъер ЕМТӕЫЛӕ Нурбий.

Зӕхъыцагъӕхӕр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасӕр,
иминистрӕхӕм
я Кабинет

Къыдззыгъӕкӕырӕ:
Адыгэ Республикэм
лъӕпкӕ Иофхӕмкӕ,
Икӕыб къэралхӕм
ащыпсӕурӕ тилъӕп-
кӕгъуохӕм адырялӕ
зӕпхыныгъӕхӕмкӕ
ыкӕи кӕбар жъу-
гъӕм иамалхӕмкӕ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскӕр, 236

Редактор
шъхӕлӕр

ДӒРБӒ
ТИМУР

Редакциер
зыдӕшылӕр:
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Первомайскӕр,
197.

Телефонхӕр:
приемнӕр:
52-16-79,
редактор шъхӕлӕм
иагӕр

гуадзӕр:
52-49-44,
редактор гуадзӕр-
пшӕдӕкыжъ зы-
хъырӕ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъер:

Урысые Федерацием
хӕутын Иофхӕмкӕ,
телерадиокъӕтын-
хӕмкӕ ыкӕи зӕлӕы-
лӕсыкӕ амалхӕмкӕ
и Министерствӕ
и Темыр-Кавказ
чыпӕ гъӕлоры-
шӕпӕ, зӕраушыхъа-
тыгъӕ номерыр
ПИ №10-3892

Гъӕзетым кыхиу-
тыхӕрӕм мышгып-
кӕагъу къахафӕ-
хӕрӕмкӕ кӕзыт-
хыгъӕхӕм пшӕдӕ-
кыжъ ахъы. Къа-
тхӕхӕрӕмрӕ гъӕзе-
тым щылажъӕхӕ-
рӕмрӕ яеплӕкӕ
зӕтемыфӕн ылӕ-
кышт. Гъӕзет-
еджӕхӕм кыт-
фагъӕхъырӕ тхы-
гъӕхӕр зӕхӕтфы-
хӕрӕп ыкӕи кӕз-
зытхыгъӕхӕм
алӕкӕдгъӕхъа-
жыыхӕрӕп.

Зыщыхаутырӕ
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӕ. Мыекъуапӕ,
ур. Пионерскӕр,
268

Пчъагъер
6171
Индексхӕр
52161
52162
Зак. 1083

Хӕутыным
узшыкӕтхӕнӕу щыт
уахътӕр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыкӕтхӕгъӕхӕ
уахътӕр
Сыхъатыр 18.00